

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Marek Zápotocký

Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 26. března 2018

Marek Zápotocký

Děkuji vedoucímu diplomové práce, Mgr. et Mgr. Janu Petrovovi, Ph.D. LL.M., za odborné vedení a cenné připomínky.

Obsah

Úvod.....	6
1 Podíl ve společnosti s ručením omezeným nevtělený do kmenového listu	9
1.1 Obecně o podílu s. r. o.	9
1.2 Druhy podílů	9
1.2.1 Základní podíl	10
1.2.2 Další druhy podílů	11
1.2.3 Uvolněný podíl	11
1.3 Obsah podílu	13
1.3.1 Práva a povinnosti	13
1.3.2 Vyloučení některých společnických práv	14
2 Dispozice s podílem v s.r.o.	17
2.1 Převod podílu	17
2.1.1 Převoditelnost	17
2.1.2 Smlouva o převodu podílu	18
2.1.3 Nabytí podílu v rámci převodu obchodního závodu	19
2.2 Přechod podílu	20
2.2.1 Správa podílu v době trvání dědického řízení	21
2.2.2 Zrušení účasti dědice ve společnosti	22
2.2.3 Nabytí podílu od neoprávněného	23
2.3 Vydržení podílu	26
3 Kmenový list.....	28
3.1 Historie právní úpravy kmenových listů	28
3.2 Charakteristika kmenového listu	28
3.3 Náležitosti kmenového listu	29
3.4 Kmenový list jako cenný papír	30
4 Dispozice s kmenovým listem	32
4.1 Převod kmenového listu	32
4.1.1 Rubopis	32
4.1.2 Smlouva o převodu	32
4.1.3 Předání kmenového listu	33
4.1.4 Nabytí kmenového listu v rámci převodu obchodního závodu	33
4.2 Přechod kmenového listu	34
4.2.1 Nabytí kmenového listu od neoprávněného	35

4.3	Vydržení kmenového listu.....	36
4.4	Regulované trhy	36
4.5	Odevzdání kmenového listu	38
4.6	Anonymizace společnosti prostřednictvím kmenových listů.....	40
	Závěr.....	43
	Seznam použitých zdrojů.....	45
	Abstract	
	Abstrakt	
	Klíčová slova	
	Key words	

Úvod

Tématem této diplomové práce je Podíl ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytí. Toto téma jsem zvolil z několika důvodů. Rekodifikaci občanského (a tedy i obchodního) práva s účinností od roku 2014 přinesla řadu významných a výrazných změn. Tyto změny značně ovlivnily podobu společnosti s ručením omezeným, zejména právní povahu podílu v této společnosti.

Podíl ve společnosti s ručením omezeným nyní občanský zákoník považuje za movitou nehmotnou věc, což lze označit za obrat oproti dosavadní právní úpravě. Zákon o obchodních korporacích, který nahradil dosavadní obchodní zákoník, již umožňuje existenci více druhů podílů v závislosti na tom, jak si společníci upraví práva a povinnosti s nimi spojené a připouští vlastnictví více podílů. Za nejvýraznější novinku, která byla novým zákonem zavedena, považuji bezesporu možnost vtělení podílu do cenného papíru – kmenového listu. V našem právním řádu doposud neznámý institut, který s sebou nese mnoho otázek, si dle mého názoru zaslouží pozornost.

Obecně lze říci, že novou právní úpravou došlo k výrazné liberalizaci zásadou autonomie vůle. Tato skutečnost se v rámci mnou vymezeného tématu nejvýrazněji projevuje právě při dispozici s podílem, kterou záměrně zužuji na jeho nabytí, a to zejména na převod a přechod. Omezení převoditelnosti a přechoditelnosti podílu, nabytí vlastnického právo od neoprávněného, vydržení, převod v rámci koupě obchodního závodu, jsou instituty, které po rekodifikaci soukromého práva nabyly nový rozměr, proto se jimi zabývám. Za cíl této práce jsem si vytyčil zkoumání vybraných institutů ve vztahu k podílu ve společnosti s ručením omezeným, a to jak nevtěleného, tak vtěleného do kmenového listu.

Zvolené téma je dle mého názoru navýsost praktické a důležité při pohledu na chod ekonomiky, neboť již pouhým náhledem do obchodního rejstříku zjistíme, že společnost s ručením omezeným je nejoblíbenější a nejčastější právní formou obchodní korporace.

Vytyčenou problematikou se v práci zabývám zejména z pohledu současné účinné právní úpravy. Jsou však přítomny i stručné historické exkursy, které si kladou za cíl doplnit čtenáři historický kontext v místech, kde to považuji za účelné.

Zkoumané téma je dílem tradiční (v rozsahu samotného podílu) a dílem nové (úprava kmenových listů). Současná právní úprava však s sebou přinesla natolik výrazné změny, že k podílu, který není představován kmenovým listem, je možné použít jen zlomek doposud publikovaných pramenů. S ohledem na význam této problematiky byl k aktuálnímu času vydán relativně vysoký počet zdrojů. Nejsilnější se jeví nové komentáře k občanskému zákoníku a k zákonu o obchodních korporacích, na kterých velmi často spolupracoval tým slovných

autorit. K dispozici je také nezanedbatelný výběr odborných článků, a to jak v klasických recenzovaných časopisech, tak na internetových zdrojích, což vyplývá z nižších požadavků na jejich rozsah, takže je možné se v nich zaměřit na úzké téma a relativně rychle je vydat. Odborné knižní publikace jsou tradičním zdrojem, který skýtá komplexní pohled na dané téma a zaručuje při obezřetném výběru velmi vysoký informační standard. Lze s potěšením konstatovat, že za poslední čtyři roky se počet knih na vybrané téma výrazně zvýšil. Specifická situace nastává při vyhodnocování judikatury. V tomto případě je nutné dbát na použitelnost předkodifikačních rozhodnutí, neboť nelze u nově zavedených nebo výrazně změněných institutů hovořit o již ustálené rozhodovací praxi soudů vyšší (nebo dokonce nejvyšší) instance.

Při zpracování tématu jsem užíval několik vědeckých metod v závislosti na systematickém vystavění práce. Úvodní kapitoly stojí z velké části na vědeckém popisu, který si klade za cíl exaktně popsat zkoumaný právní institut za cílem přesného a objektivního vystihnutí jeho kvalitativních a kvantitativních charakteristik. Tuto metodu považuji za velmi vhodnou pro uvozující kapitoly. Ani v těchto částech práce se však nevyhýbám analýze. Tu naplno využívám vždy v kapitolách, které následují za těmi popisnými. Spočívá v rozebírání daného pojmu a zkoumání jeho jednotlivostí. Naproti tomu se v práci objevuje i syntéza, kterou zkoumám předmětné pojmy ve vzájemném kontextu a souvislostech. Svou roli hrály jak indukce, kdy jsem vyvozoval obecné závěry dle zkoumání jednotlivostí, tak naopak dedukce, kdy na základě zkoumání obecného bylo možné dojít k jednotlivostem. Důležitou metodou byla též analogie. V celé práci jsou významně zastoupeny můj vlastní pohled na zkoumanou problematiku a polemika s již publikovanými názory v citovaných zdrojích.

Výzkumné otázky lze shrnout následovně: Jak se rekonstrukce odrazila na podobě podílu ve společnosti s ručením omezeným? Jakým způsobem lze nově nabýt podíl? Jak se v právním styku chová kmenový list? Lze prostřednictvím kmenového listu anonymizovat vlastnickou strukturu společnosti? Jsou v rámci aplikace nových norem nějaké dílčí problémy, a pokud ano, tak jaké je jejich řešení?

Diplomová práce je členěna do čtyř kapitol. První dvě se zabývají podílem nevtěleným do kmenového listu, zbylé dvě se věnují podílu vtělenému do kmenového listu. Toto rozdělení reflektuje velmi rozdílnou povahu obou institutů. Obě zmíněné skupiny kapitol jsou totožně rozděleny tak, že kapitoly zabývající se charakteristikou daného typu podílu, následuje kapitola věnovaná dispozici s daným typem podílu. Jednotlivé podkapitoly systematicky řadím tak, aby bylo možné srovnání obyčejného podílu a kmenového listu, což je nejvíce patrné v kapitolách o dispozici s nimi, kde lze nalézt ve stejném pořadí podkapitoly o převodu, přechodu, vydržení,

nabytí od neoprávněného a převodu v rámci koupě obchodního závodu. V souvislosti s kmenovým listem jsem zařadil podkapitolu o možné anonymizaci společnosti.

V práci se záměrně nezabývám možností zastavení podílu ve společnosti, pro komplexnost tohoto institutu, který by sám aspiroval na samostatnou práci. Zde spatřuji prostor pro další výzkum.

1 Podíl ve společnosti s ručením omezeným nevtělený do kmenového listu

1.1 Obecně o podílu s. r. o.

Podíl ve společnosti primárně vyjadřuje účast společníka v dané obchodní korporaci.¹ Jelikož je společnost s ručením omezeným jako právnická osoba subjektem právních vztahů, je nutné účast v ní spojit s vlastnictvím věci v právním slova smyslu – podílem. Podíl je dle občanského zákoníku věcí, a to movitou nehmotnou,² tedy je předmětem právních vztahů a je možné s ním disponovat. K postavení společníka společnosti je nezbytné podíl nebo jeho část vlastnit.³ Samotná majetková účast však nemusí být vždy spojena s postavením společníka, např. v případě uvolněného podílu bez právního nástupce (blíže viz podkapitulu 1.2.3). Taktéž není vyloučeno, aby byl společníkem jen jeden manžel, je-li podíl ve společném jmění manželů.⁴ Podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným je určen poměrem jeho vlastního vkladu k výši základnímu kapitálu společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak.⁵ Vlastnosti podílu lze interpretovat pomocí dvou složek – kvalitativní a kvantitativní stránky. Kvantitativní stránka vyjadřuje velikost podílu a jeho majetkovou hodnotu, kvalitativní stránka je souborem práv a povinností společníka.⁶

1.2 Druhy podílů

Zákon o obchodních korporacích explicitně umožňuje vznik různých druhů podílů, který podmiňuje připuštěním ve společenské smlouvě.⁷ Jiným druhem podílů se rozumí jakákoliv odlišnost dvou a více podílů v právech a povinnostech v nich obsažených. Na rozdíl od právní úpravy do 31. prosince 2013⁸ může společník vlastnit více podílů, a to i odlišného druhu, připustí-li je společenská smlouva. Není-li existence více druhů podílů stanovena ve společenské smlouvě, pak jsou všechny podíly společníků podíly základními. Druh podílu a popis práv a povinností

¹ § 31 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

² § 489, § 496 odst. 2, § 498 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³ FILIP, Václav, FYRBACH, David. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 73.

⁴ ČERNÁ, Stanislava in ČERNÁ, Stanislava ŠTENGLOVÁ, Ivana., PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 306. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004. Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 121-126.

⁵ § 133 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 242.

⁷ § 135 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ § 114 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. účinném ke dni 1. 7. 2013.

v něm obsažených je jednou ze skutečností zapisovaných do obchodního rejstříku,⁹ s výjimkou případů, kdy různé druhy podílů nejsou ve společenské smlouvě připuštěny.¹⁰

1.2.1 Základní podíl

Podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, je základní podíl.¹¹ S takovým podílem jsou spojeny jen práva a povinnosti vyplývající přímo ze zákona. Společník vlastnící základní podíl tak má právo na informace, právo na podíl na zisku, právo na účast a hlasování na valné hromadě jakožto nejvyšším orgánu společnosti s ručením omezeným, právo na vypořádací podíl a likvidační zůstatek.

Jelikož výše zmiňuji, že druh podílu je skutečností zapisovanou do veřejného rejstříku, vyvstává otázka, zda je nezbytné zapisovat informaci, že se jedná o podíl základní. Ačkoliv z českého práva vyplývá, že nejsou-li s podílem výslovně spojena zvláštní práva a povinnosti, jedná se automaticky o základní podíl, je vhodné se na situaci podívat také z pohledu zahraničních subjektů. S ohledem na běžný mezinárodní obchodní styk je nepochybný význam ochrany třetích osob i ze zahraničí, které nemusí toto vnitrostátní pravidlo znát a vyvstávaly by tedy otázky, proč jsou některé druhy podílů v rejstříku zapsány a jiné nikoliv. Podobnou situaci se zabýval již Evropský soudní dvůr a dospěl k názoru, že významné relevantní skutečnosti automaticky vyplývající z národního práva by měly být explicitně intabulovány ve veřejných rejstřících, neboť nelze po zahraničních subjektech požadovat plné znalosti vnitrostátního práva.¹² Argument podporující zápis je také analogická úprava akciové společnosti, neboť v případě kmenových akcií byla informace o druhu akcií zapisována i v případech, kdy nebyly emitovány akcie jiného druhu.¹³ Zároveň se ztotožňuji s argumentem teleologického výkladu, konstatující úmysl zákonodárce ozřejmit v případě variability druhů podílů, s kterým podílem jsou spojena jaká práva a povinnosti.¹⁴ Takového vyjádření však není zapotřebí za situace, kdy společnost vydá jen základní podíly. Proto se přikláním k názoru, ke kterému dospěl i Dědič a Lasák,¹⁵ že zápis druhu u základního podílu společnosti s ručením omezeným je nutný toliko

⁹ § 48 odst. 1 písm. j) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů. Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. října 2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014.

¹⁰ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

¹¹ § 135 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Soudní dvůr Evropské unie: Rozsudek ze dne 12. listopadu 1974, *Friedrich Haaga GmbH*, C-32/74, s. 01201.

¹³ DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan In HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 124.

¹⁴ ŠEBESTOVÁ, Markéta. Některé sporné otázky týkající se druhů podílů v s. r. o. a jejich zápisu do obchodního rejstříku. *Ad Notam*, 2016, roč. 2016, č. 3, s. 6.

¹⁵ DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan In HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 124.

v případě plurality druhů podílů v jedné společnosti. Nakonec se k tomuto závěru přiklonilo i občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu.¹⁶

1.2.2 Další druhy podílů

Autonomie vůle je vůdčí zásadou současného občanského práva a jejím odrazem je možnost smluvně si upravit vzájemná práva a povinnosti. Společenská smlouva může vymezit různé druhy podílů a určit jaké práva a povinnosti jsou s vlastnictvím daného druhu spojené. Práva a povinnosti u jednotlivých druhů lze nejen přidat, ale i omezit. Omezení nebo dokonce vyloučení zákonných práv a povinností společníka je možné jen tehdy, není-li takové omezení v rozporu s kogentními ustanoveními zákona (k tomu více v podkapitole 1.3.2).

Vytvořit lze druhy podílů, které zlepšují postavení společníka, tedy například tzv. přednostní podíly, se kterými je spojeno více práv než s podíly základními. Jednat se může např. o pevné nebo přednostní právo na podíl na zisku nebo na rozdělení likvidačního zůstatku, případně předkupní právo k podílu jiného společníka. Mezi nemajetková posílení lze zařadit právo veta při hlasování v rámci orgánu společnosti. Stejně tak je možné naopak vytvořit druhy podílů, které postavení společníka zhoršují.

Dosavadní právní úprava, která nepočítala s různými druhy podílů stanovila automatické přirůstání více podílů v případě, kdy společník nabyt další podíl v téže společnosti. Bylo tak vyloučeno vlastnictví více podílů v jedné společnosti zároveň, což je dnes dáno fakultativně, stanoví-li to společenská smlouva. Nicméně podíly odlišného druhu k sobě přirůstat nemohou.¹⁷

1.2.3 Uvolněný podíl

Zákon stanoví, že zanikne-li účast společníka jinak než převodem, stává se z jeho podílu podíl uvolněný.¹⁸ Uvolněný podíl je zredukován na svou samotnou majetkovou podstatu a nelze vykonávat práva a povinnosti s tímto podílem spojené,¹⁹ ačkoliv nadále vlastníkovu podílu náleží. Společník, který již s podílem nedisponuje, má vůči společnosti právo na vypořádání níže popsáním způsobem, který je společnost povinna při dispozici s podílem dodržet.

Společnost se nestává vlastníkem tohoto uvolněného podílu, ale nakládá s ním jako zmocněnec, a to primárně za účelem jeho prodeje.²⁰

¹⁶ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku, sp. zn. Cpjn 204/2015.

¹⁷ EICHLEROVÁ, Kateřina in ČERNÁ, Stanislava. ŠTENGLOVÁ, Ivana., PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 308.

¹⁸ § 212 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ § 212 odst. 4 tamtéž.

²⁰ § 212 odst. 3 + § 213 tamtéž.

Zákon vyžaduje prodej uvolněného podílu bez zbytečného odkladu a stanoví jako minimální hranici přiměřenou cenu daného podílu. Zákonné předkupní právo náleží ostatním společníkům, využiji-li je více společníků, je uvolněný podíl rozdělen mezi ně dle poměru jejich stávajících podílů.²¹ To znamená, že společnost je povinna nejdříve nabídnout ke koupi předkupníkům (ostatní společníkům). Výtěžek, který je následně získán z prodeje, tvoří vypořádací podíl. Společnost je povinna bez zbytečného odkladu jej vyplatit oprávněné osobě, kterou nejčastěji bude dědic bývalého společníka, případně jeho insolvenční správce.

Významnou roli hraje fakt, zda je předmětný podíl volně převoditelný, nebo nikoliv. Je-li převoditelnost podílu omezena nebo zcela vyloučena, neumožňuje zákonná úprava aplikaci výše uvedeného postupu spočívajícím v prodeji onoho podílu.²² Takovou podmínku nelze odstranit ani rozhodnutím valné hromady, je-li však převoditelnost omezena na splnění podmínky, např. udělení souhlasu valné hromady, pak je možné po splnění podmínky převod uskutečnit.²³

Nelze-li podíl prodat z důvodu omezení nebo zákazu jeho převoditelnosti případně možnosti jeho přechodu nebo nepodařilo-li se jej prodat výše zmíněným postupem ve lhůtě tří měsíců od dne zániku účasti společníka na společnosti, pak se výše vypořádacího podílu stanoví ke dni zániku účasti společníka z vlastního kapitálu společnosti zjištěného z účetní závěrky a je opět vyplacen oprávněné osobě.²⁴ Společnost je pak buď povinna rozhodnout valnou hromadou dvoutřetinovou většinou²⁵ o přechodu uvolněného podílu poměrně na ostatní společníky, a to nejméně za protiplnění ve výši vypořádacího podílu, nebo snížit základní kapitál společnosti o vklad původního společníka. Jako sankci za nesplnění výše zmíněných povinností zákon ukládá *ex officio* zrušení společnosti s její následnou likvidací.²⁶ Pozoruhodná je skutečnost, že zákon stanoví jen dvoutřetinové kvorum na valné hromadě, ačkoliv její rozhodnutí bude mít za následek převzetí části uvolněného podílu všemi společníky, tedy i těmi, kteří by eventuálně hlasovali proti tomuto usnesení.²⁷

²¹ § 213 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

²² § 212 odst. 2 tamtéž.

²³ Bohumil Havel argumentuje teleologickým výkladem. HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 462 (§ 212 ZOK).

²⁴ § 214 + § 36 odst. 2 tamtéž.

²⁵ § 215 odst. 1 a 2 tamtéž.

²⁶ § 215 tamtéž.

²⁷ Shodně též BĚLOHLÁVEK, Alexander in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 987 (§ 214 ZOK).

1.3 Obsah podílu

Obsah podílu je jeho kvalitativní stránka. Obsahuje práva a povinnosti, které plynou společníkovi z vlastnictví podílu.

1.3.1 Práva a povinnosti

Práva a povinnosti společníka lze rozdělit na majetkové a nemajetkové.

Mezi nejdůležitější majetková práva řadím právo na podíl na zisku²⁸, právo na vypořádací podíl²⁹, právo na podíl na likvidačním zůstatku³⁰ a mezi nejdůležitější majetkové povinnosti vkladovou povinnost³¹, příplatkovou povinnost³² a povinnost ručení za dluhy společnosti do výše svého nesplaceného vkladu³³.

Stěžejní nemajetková práva jsou zejména právo podílet se na řízení společnosti, které je vyjádřeno právem účasti a hlasování na valné hromadě³⁴, dále právo na informace³⁵ a právo na podání společné žaloby³⁶. Mezi nemajetkovými povinnostmi je nově v zákoně výslovně zakotvena povinnost loajality³⁷, která do účinnosti nového občanského zákoníku byla dovozována judikatorně.³⁸

Otázkou je, zda jsou součástí obsahu podílu i práva a povinnosti, které nejsou přímo spojeny s účastí společníka ve společnosti v pravém smyslu. Na mysli mám například právo na pojmenování budovy v areálu společnosti podle společníka nebo povinnost používat automobil určité značky v případě společníka společnosti zabývající se výrobou automobilů.

Restriktivní výklad, podle něhož nelze vytvářet různé druhy podílů úpravou práv a povinností nesouvisejících s účastí na společnosti, zastává Petr Čech.³⁹ Připouští možnost, aby si společníci ve společenské smlouvě zakotvili výše zmíněný typ práv a povinností. Dodává však, že tato ustanovení se nestávají součástí společenské smlouvy v materiálním (užším) smyslu, ale jsou pouze její formální součástí. Přistoupením nabyvatele podílu ke společenské smlouvě by tedy *ex lege* nedošlo k automatickému přistoupení k těmto smluvním ujednáním. Zmiňuje také potřebu předvídatelnosti okruhu práv a povinností společníka, do nichž nabyvatel podílu vstupuje.

²⁸ § 34 a § 161 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ § 36 tamtéž.

³⁰ § 37 tamtéž.

³¹ § 15 a § 142 tamtéž.

³² § 162 tamtéž.

³³ § 132 odst. 1 tamtéž.

³⁴ § 167 tamtéž.

³⁵ § 155 tamtéž.

³⁶ § 157 odst. 1 tamtéž.

³⁷ § 212 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. února 2005, č. j. 7 Cmo 117/2004. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

³⁹ ČECH, Petr in ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 269.

Méně restriktivní postoj zastává Petr Šuk,⁴⁰ který v zásadě připouští, že je na vůli společníků, aby si upravili v souladu se zásadou smluvní volnosti práva a povinnosti, které souvisí s účastí na společnosti. Je tedy dle jeho názoru možné, aby společníci přidáváním práv a povinností, které zákon nepředpokládá, tvořili různé druhy podílů. Zdůrazňuje však existenci limitů, které tuto smluvní volnost společníků omezují. Například není možné upravit právo představující nepeněžitou dividendu v rozporu s úpravou přerozdělování zisku,⁴¹ obdobně vylučuje i tzv. úrokové podíly, které obsahují právo na úrok v určité výši nezávisle na hospodářském výsledku společnosti. Zároveň vylučuje možnost přidáním takového práva, které by umožňovalo zasahovat společníkovi do jednateleova obchodního vedení společnosti.⁴²

Bohumil Havel připouští možnost společníků ve společenské smlouvě vtělit do obsahu podílu některá práva a povinnosti, která dle něj nejsou *ex lege* součástí podílu. Nerozlišuje společenskou smlouvu v užším a širším smyslu a dovozuje, že takové právo nebo povinnost bude plynout automaticky z účasti společníka na společnosti.⁴³

1.3.2 Vyloučení některých společnických práv

V podkapitole 1.2.2 jsem se zmínil o možnosti omezení některých společnických práv. Vystává otázka, zda lze vyloučit některá práva, která jsou vnímána jako esenciální. Jedná se zejména o právo na podíl na zisku a právo hlasovat na valné hromadě.

Právo na podíl na zisku společnosti je zákonem omezeno výší hospodářského výsledku⁴⁴ nebo v případě, že by si tím společnost přivodila úpadek⁴⁵. Další omezení nebo úplné vyloučení lze sjednat ve společenské smlouvě.⁴⁶ Diskutabilní je, zda je možné sjednat klauzuli tzv. *societas leonina*.⁴⁷ Zákon již neomezuje společníky, aby zakládali společnost jen za účelem zisku, hospodářský užitek totiž může spočívat i v jiných výhodách. Považuji tedy principiální zákaz lví klauzule za překonaný, a to i s ohledem na zásadu autonomie vůle. Nicméně souhlasím

⁴⁰ ŠUK, Petr in ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 269.

⁴¹ Zde Petr Šuk uvádí příklad slevy z ceny produktů prodávaných společností ve prospěch společníka.

⁴² Což by bylo v rozporu s kogentním ustanovením zákona. Srov. § 195 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. Proto dle něj není možné vtělit do podílu např. právo na uzavření smlouvy na produkt nebo službu společnosti.

⁴³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 74 (§ 31 ZOK).

⁴⁴ § 161 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 40 odst. 1 tamtéž.

⁴⁶ Srov. KOŠTÁL, Daniel. Podíl na zisku kapitálových společností. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 2015, č. 6, s. 206. Shodně též: HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 307-309 (§ 135 ZOK).

⁴⁷ Tzv. lví klauzule, společník nese jen podíl na ztrátě, nikoliv na zisku. Takové ujednání bylo dle římského práva nemravné a tedy neplatné. Srov. KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 256.

s názorem, že se může jednat o důležité kritérium při posuzování relativní neplatnosti⁴⁸ pro rozpor s dobrými mravy nebo absolutní neplatnosti⁴⁹ pro zjevný rozpor s dobrými mravy dle občanského zákoníku.⁵⁰

Hlasovací právo společníka je rovněž zákonem omezeno v několika případech, např. rozhoduje-li valná hromada o nepeněžitém vkladu tohoto společníka nebo o jeho odvolání z funkce člena voleného orgánu pro porušení povinností při výkonu funkce aj.⁵¹ Zákon pak výslovně stanoví možnost, že společenská smlouva může upravit i jiné uspořádání, než že společník má za každou korunu vkladu jeden hlas.⁵² Z této dikce je tedy nepochybné, že je na vůli stran upravit si hlasovací právo, tedy je i omezit. Otázkou je, zda je možné hlasovací právo společníka zcela vyloučit. Současný zákon neobsahuje minimální limit, jaký obsahovala historická právní úprava.⁵³ Nicméně se ztotožňuji s názorem, že je nezbytné, aby alespoň jeden společník měl jeden hlas, neboť kdyby žádný ze společníků neměl vůbec hlasovací právo, byla by tím společnost naprosto paralyzována, jelikož by apriorně neměla funkční valnou hromadu.⁵⁴ Domnívám se tedy, že v rámci těchto mezí je možné právo společníka hlasovat na valné hromadě společnosti i zcela vyloučit.

Nepochybnou podobnost právní úpravy českého občanského a obchodního práva lze spatřovat v právu německém. Nahlédneme-li do rozhodovací praxe německého Spolkového soudního dvora, zjistíme, že se touto otázkou zabýval již v roce 1954 a dovedl, že tato omezení možná jsou.⁵⁵

Odlišný názor publikovali Petr Čech a Petr Šuk, kteří sice připouští možnost práva omezovat, nicméně domnívají se, že není možné je zcela vyloučit.⁵⁶ Výjimku shledávají u práva na podíl na zisku, neboť se nedotýká vnitřního fungování společnosti, ani statusových otázek. Mají za to, že úplné vylučování práv a povinností, které zákon spojuje s podílem, je v přímém rozporu se samotnou podstatou společnosti s ručením omezeným a že zákon vychází z toho, že práva jím upravená náleží všem společníkům. Každý společník má dle jejich názoru např. právo účastnit se

⁴⁸ § 580 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ § 588 tamtéž.

⁵⁰ Srov. JOSKOVÁ, Lucie. Je ve společnosti s ručením omezeným možný podíl bez hlasovacího práva či práva na podíl na zisku? *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 2015, č. 9, s. 253.

⁵¹ § 173 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² § 169 odst. 2 tamtéž.

⁵³ Srov. § 39 odst. 2 zákona č. 58/1906 Ř. z., o společnostech s omezeným ručením, ve znění zákona č. 32/1946 Sb. účinném ke dni 16. března 1946. Ten stanovil limit alespoň jednoho hlasu pro společníka.

⁵⁴ Shodně HAVEL, Bohumil In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 307-309 (§ 135 ZOK). Bohumil Havel se zde dále domnívá, že by alespoň společenská smlouva měla počítat s možností vyloučení hlasovacího práva u tohoto jednoho společníka, a měla by být nastavena pravidla, kdy v tomto případě hlasovací práva ostatních společníků ožívají.

⁵⁵ Rozsudek Spolkového soudního dvora (Bundesgerichtshof) ze dne 14. srpna 1954, sp. zn. II ZR 342/53.

⁵⁶ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 270-271.

a hlasovat na valné hromadě, požadovat informace, případně podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Obdobně tak musí být s podílem spojena vkladová povinnost a nelze vyloučit např. povinnost loajality společníka vůči společnosti. Argumentují pak skutečností, že zákon výslovně nepředpokládá možnost zcela odebrat společníkům zákonem stanovená práva a povinnosti.

Možným řešením *de lege ferenda* by mohla být zpřesňující právní úprava, která by na omezení nebo vyloučení těchto významných společnických práv výslovně pamatovala. Možnosti úpravy jsou různé, např. připuštění vyloučení obou těchto práv za současného ustanovení, že každý podíl musí obsahovat alespoň jedno z nich nebo hranici omezení tam, kde by se změna společenské smlouvy přímo dotýkala práv daného společníka.⁵⁷

⁵⁷ POSSEL, Petr. *Úprava podílu s vyloučením hlasovacích práv ve společnosti s ručením omezeným* [online]. Epravo.cz, 29. května 2017 [cit. 5. března 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-podilu-s-vyloucenim-hlasovacich-prav-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-105911.html>>.

2 Dispozice s podílem v s.r.o.

Jak byl zmíněno výše, podíl ve společnosti s ručením omezeným je nehmotná movitá věc. Proto nakládání s ním podléhá úpravě v občanském zákoníku o věcích. Občanský zákoník je ve vztahu k zákonu o obchodních korporacích *lex specialis*, takže nedochází k duplicitě právní úpravy. Zákon o obchodních korporacích pak obsahuje jen speciální úpravu, která zohledňuje specifickou povahu podílu jako věci.

2.1 Převod podílu

Převod podílu je v praxi nejběžnější a nejpoužívanější způsob v rámci majetkové dispozice s podílem.⁵⁸ Jedná se o dvoustranné právní jednání, při němž dochází k převodu účasti na společnosti z převodce (původního společníka) na nabyvatele. Převod podílu je vztah smluvní, a tedy jako všechny obligace působí jen *inter partes*. Ze smlouvy o převodu podílu tedy převodce nemá vůči společnosti ani vůči ostatním společníkům žádná práva ani povinnosti, nejsou-li stranou této smlouvy.⁵⁹

2.1.1 Převoditelnost

Zásadní vlastností určující možnosti převodu podílu je převoditelnost. Od roku 2014 zákon počítá s volnou převoditelností podílu mezi společníky jedné společnosti.⁶⁰ V ostatních případech zákon podmiňuje převod podílu souhlasem valné hromady.⁶¹ Tyto normy jsou dispozitivního charakteru, je tedy na společnicích, jak si převoditelnost ve společenské smlouvě upraví. Převoditelnost podílu lze dokonce zcela vyloučit, a to i mezi společníky.⁶² Převoditelnost může být omezena různými podmínkami, např. souhlasem orgánů společnosti nebo třetích osob, povinnost úplného splacení vkladu, oznamovací povinnost aj. Smlouva o převodu podílu pak nabývá účinnosti až splněním dané podmínky nebo udělením požadovaného souhlasu. Zákon tedy nestanoví, zda souhlas nebo splnění podmínky musí být předchozí nebo následný.⁶³

⁵⁸ FILIP, Václav, FYRBACH, David. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 103.

⁵⁹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 17/2010.

⁶⁰ § 207 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. Dříve byl i tento převod podmíněn souhlasem valné hromady.

⁶¹ § 208 odst. 1 tamtéž.

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016-235.

⁶³ Srov. Usnesení nejvyššího soudu ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1278/2005.

2.1.2 Smlouva o převodu podílu

Smlouva o převodu podílu je inter partes uzavřena okamžikem, kdy se strany dohodly na jejím obsahu, resp. kdy došlo k účinnosti přijetí nabídky.⁶⁴ Forma této smlouvy musí být písemná s úředně ověřenými podpisy stran, nesplnění tohoto zákonného požadavku na formu s sebou nese následek neplatnosti.⁶⁵ Účinky samotného převodu podílu však nastávají až okamžikem oznámení převodu společnosti, v praxi doručením dané smlouvy jednatelům.⁶⁶ Jednatelé jsou nadále povinni změnit zápis v seznamu společníků, změnit znění společenské smlouvy a podat návrh na zápis změn do obchodního rejstříku. Zde vyvstává otázka, zda zápis údajů o převodu podílu do obchodního rejstříku je svou povahou konstitutivní nebo deklaratorní. Zákon o obchodních korporacích stanoví, že převod podílu vůči společnosti je účinný okamžikem doručení účinné smlouvy o převodu podílu.⁶⁷ V případě, že by převod nebyl vůči společnosti účinný, pak by nedošlo ke změně společenské smlouvy ani ke změně osob společníků. Tím by absentoval důvod k podání návrhu na zápis změn do obchodního rejstříku a účinky samotné převodní smlouvy by tak ani nemohly nastat.⁶⁸ Z tohoto důvodu se přikláním k závěru, že v případě převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným se jedná o deklaratorní zápis do obchodního rejstříku.

Smlouvu o převodu podílu dle zákona o obchodních korporacích je nutné odlišit od jiných smluv, jejichž předmětem je vůle převést podíl ve společnosti. V praxi se bude jednat zejména o odlišnost od kupní smlouvy. Ačkoliv smlouva o převodu podílu není samostatný smluvní typ, zákon o obchodních korporacích upravuje zvláštní regulaci, která je *lex specialis* k úpravě kupní smlouvy dle občanského zákoníku. Pokud je předmětem smlouvy závazek *pro futuro* převést vlastnické právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným za úplatu, jedná se typicky o kupní smlouvu dle občanského zákoníku.⁶⁹ Účinkem takové smlouvy není převod podílu, nýbrž toliko vznik povinnosti podíl převést v budoucnu. Není proto možné tuto smlouvu zaměnit za smlouvu o převodu podílů dle zákona o obchodních korporacích.⁷⁰ Kupní smlouva, která nebude naplňovat znaky smlouvy a převodu podílu, může mít v praxi i mnohé výhody, zejména pro případ, kdy není z nějakého důvodu možné tuto převodní smlouvu uzavřít. Může se jednat o situace, kdy technické možnosti stran znemožňují naplnit požadavky formy, úředně ověřených podpisů nebo není možné okamžitě přesně specifikovat konkrétní podíl, a také pro případy, kdy

⁶⁴ § 1725 a § 1745 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ § 6 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ § 209 odst. 2 tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Shodně POKORNÁ, Jarmila in LASÁK, Jan (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1068 (§ 207 ZOK).

⁶⁹ § 2079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ Shodně KRÍŽ, Josef. K povaze smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 2016, č. 7-8, s. 202.

prodávající není vlastníkem podílu a kupující si chce následný převod do budoucna pojistit a nechce zvolit jiný prostředek, např. smlouvu o smlouvě budoucí. Mezi zmíněné výhody lze zařadit mnohem nižší požadavky na obsah a formu. Samotná kupní smlouva nemusí mít písemnou formu ani není nutné ji opatřit úředně ověřeným podpisem, zároveň v ní lze stanovit toliko povinnost převést blíže neurčený podíl ve společnosti, přičemž ve smlouvě o převodu podílu je nutné převáděný podíl dostatečně určitě specifikovat. Smluvně se zavázat k prodeji podílu ve společnosti může i osoba, která doposud vlastníkem podílu není. Povaha konceptu kupní smlouvy v občanském zákoníku to umožňuje např. způsobem, že se prodávající ve smlouvě zaváže předmětný podíl nejprve nabýt. Nutno podotknout, že k samotnému převodu podílu je nutné následně uzavřít smlouvu o převodu podílu dle zákona o obchodních korporacích.

2.1.3 Nabytí podílu v rámci převodu obchodního závodu

Specifická situace nastane, převádí-li se obchodní závod,⁷¹ jehož součástí je podíl ve společnosti. K otázce, zda může být podíl součástí závodu, se kladně vyslovil Nejvyšší soud.⁷² Zásadní je, že Nejvyšší soud v případě převodu závodu, jehož součástí je podíl, dovodil, že případná omezení převoditelnosti se v tomto případě neuplatní.⁷³ Soud vycházel z úvahy, že úprava v tehdejší obchodním zákoníku o převodu podniku (dnes závodu) je speciální k úpravě o převodu listinných cenných papírů (u nichž se v tomto případě neuplatní úprava, která stanoví zvláštní podmínky pro převod cenných papírů, k tomu viz níže v podkapitole 4.1.4) a není dle něj důvod k tomu, aby režim převodu cenných papírů jako součásti podniku byl odlišný od režimu převodu podílu v obdobném postavení.

Koupí závodu nabývá kupující automaticky *ex lege* vše, co k závodu náleží,⁷⁴ tedy i podíl jako jeho součást. Až od účinnosti zákona o obchodních korporacích je však možné některou jednotlivou položku vyloučit, nicméně celek tím nesmí ztratit vlastnost závodu.⁷⁵ Zvláštní pravidlo platí pro případ, kdy je kupujícím osoba zapsaná ve veřejném rejstříku, pak totiž nabývá vlastnické právo k závodu (a tedy i k podílu) až okamžikem zveřejnění údaje o tom, že doklad o koupi závodu založil do sbírky listin.⁷⁶ Jinak nabývá kupující vlastnické právo k závodu jako celku okamžikem účinnosti kupní smlouvy k závodu.⁷⁷

⁷¹ Obchodní závod je organizovaný soubor jmění, vytvořený podnikatelem za účelem provozování své činnosti. § 502 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005.

⁷³ Tamtéž. Rozhodnutí se opírá o Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. srpna 2003, sp. zn. 14 Cmo 41/2003.

⁷⁴ § 2175 odst. 1 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ § 2175 odst. 1 tamtéž.

⁷⁶ § 2180 odst. 1 tamtéž.

⁷⁷ § 2180 odst. 2 tamtéž.

Je otázkou, zda se uplatní případná omezení převoditelnosti daného podílu, který je převáděn spolu se závodem. Lze namítnout, že pokud by společník musel při převodu závodu respektovat případnou různě omezenou převoditelnost podílů v rámci závodu, pak by úprava o koupi závodu v tomto konkrétním případě postrádala smysl, neboť tím je umožněno snadnějšího převodu souboru věcí, které dohromady představují obchodní závod.

Kdybychom však odmítli respektovat ve společenské smlouvě omezenou převoditelnost podílu, umožnili bychom vznik situací, za nichž by ostatní společníci nemohli zabránit převodu podílu jiného společníka, učinil-li by tak v rámci prodeje závodu. Fakticky by tím bylo umožněno společníkům obcházet společenskou smlouvu, která vznikla na základě autonomie vůle samotných společníků, čímž by omezení převoditelnosti pozbylo smysl.

Zejména s ohledem na respekt k autonomii vůle společníků, kteří si svá práva o povinnosti upravili svobodně, a dle vlastní vůle ve společenské smlouvě, se kloním k názoru, že omezení převoditelnosti podílu je účinné i pro koupi závodu.⁷⁸

2.2 Přechod podílu

Přechod podílu nastává v důsledku jiné právní skutečnosti, než je právní jednání v případě převodu podílu. Touto jinou právní skutečností je právní událost. Právní událost je nezávislá na vůli osoby,⁷⁹ nejčastěji půjde u člověka o smrt nebo prohlášení za mrtvého, u právnické osoby o její zánik. Zákon o obchodních korporacích stanoví jako *lex specialis* k občanskému zákoníku, že podíl ve společnosti přechází automaticky na dědice nebo právního nástupce společníka s výhradou omezení nebo zákazu přechodu ve společenské smlouvě.⁸⁰

Zákaz přechodu však není možné upravit ve společenské smlouvě v jednočlenné společnosti s ručením omezeným, neboť by tím bylo apriorně stanoveno riziko budoucí nemožnosti správy společnosti.⁸¹

Omezení přechodu podílu je obdobné jako u omezení jeho převodu. Lze jej omezit podmíněným souhlasem orgánu společnosti, např. valné hromady, nicméně není přípustné omezení s tím, že se dědic o dědictví přihlásí ve stanovené lhůtě.⁸² Obdobně tak je možné přechod podílu vázat na souhlas společníků. Další limit dovozován judikaturou⁸³ tkví

⁷⁸ Shodně ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 257-258.

⁷⁹ § 600 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ § 42 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ Shodně SVOBODA, Jirí in BÉLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 306 (§ 42 ZOK).

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 573/2006.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 1080/2011.

v nemožnosti určení osoby, na kterou přejde podíl ve společnosti, neboť společenská smlouva není dědickým titulem.⁸⁴

Dědicem je ten, komu náleží dědické právo k pozůstalosti, jejíž součástí je podíl, a které vzniká smrtí zůstavitele. Důležité je odlišit zcizení dědictvím, neboť alienací dochází k převodu práva, nikoliv k přechodu, neboť nabyvatel vstupuje do postavení dědice na základě právního jednání (smlouvou).⁸⁵ Právní nástupce je osoba, která se univerzální sukcesí stala právním nástupcem zaniklé právnické osoby, není-li dědicem.

2.2.1 Správa podílu v době trvání dědického řízení

Na dobu trvání dědického řízení může být zůstavitelem *pro futuro* pro správu podílu povolán správce pozůstalosti nebo vykonavatel závěti, kterým zároveň může určit práva a povinnosti.⁸⁶ Jsou-li povoláni oba, pak má vykonavatel závěti silnější postavení než správce pozůstalosti⁸⁷ a jejich vzájemná práva a povinnosti se posoudí dle ustanovení o příkazní smlouvě v občanském zákoníku. Vykonavatel závěti je povinen s péčí řádného hospodáře dbát o splnění poslední vůle zůstavitele, k čemuž mu náleží všechna potřebná práva,⁸⁸ tedy i možnost spravovat podíl ve společnosti. Správci pozůstalosti je ze zákona uložena povinnost prosté správy, tedy povinnost činit vše, co je nutné pro zachování majetku, tedy lze obdobně jako o vykonavatele závěti spravovat podíl.⁸⁹ Souhlasí-li dědici, může správce pozůstalosti meze prosté správy překročit, chybí-li souhlas, lze jej nahradit rozhodnutím soudu.⁹⁰ Nebyli-li tito zůstavitelem povoláni, pak je nezbytné, aby se na správě podílu shodli dědicové. Zákon o obchodních korporacích počítá s možností, že se dědici nedohodnou, a pro takový případ stanoví možnost soudu ustanovit do funkce správce pozůstalosti, který má oprávnění vykonávat všechna práva spojená s podílem.⁹¹ Návrh na ustanovení může podat jak dědic, tak i samotná společnost, což zabrání patové situaci, kdy by byla společnost paralyzována pro nemožnost výkonu její správy.

⁸⁴ Proto souhlasím s publikovaným názorem Jiřího Svobody o použitelnosti závěrů v tomto rozhodnutí. SVOBODA, Jiří in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 306 (§ 42 ZOK).

⁸⁵ Shodně ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 117 (§ 42 ZOK).

⁸⁶ § 1556 a § 1553 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ § 1558 tamtéž. ŠEŠINA, Martin, WAWERKA, Karel in ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek IV. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 169-170 (§ 1558 OZ).

⁸⁸ § 1554 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ § 1678 odst. 1 a § 1405 tamtéž.

⁹⁰ § 1679 odst. 2 tamtéž.

⁹¹ § 42 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

2.2.2 Zrušení účasti dědice ve společnosti

Zákon pamatuje i na případy, kdy dědic chce dědictví přijmout, ale nechce být společníkem společnosti, jejíž podíl by mu v rámci dědictví připadl.⁹² Dle zákona o obchodních korporacích se může u soudu domáhat zrušení své účasti ve společnosti, ale jen tehdy, prokáže-li, že mu svědčí důvody, pro které na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Soud má při posuzování namítaných důvodů velmi široký prostor pro uvážení a je povinen okolnosti daného případu individuálně a pečlivě posoudit, přičemž má hledět jak zájmů navrhuujícího společníka, tak zájmů společnosti a ostatních společníků, což potvrzuje i judikatura Nejvyššího soudu.⁹³ Z rozhodovací praxe pak vykristalizovaly demonstrativní důvody, které nelze považovat za relevantní při posuzování skutečnosti, zda je spravedlivé požadovat ukončení účasti společníka ve společnosti. Jedná se např. o odvolání jednatele z funkce, nevoli ostatních společníků k odkupu předmětného podílu, ani skutečnost, že minoritní společník nemá možnost efektivně ovlivnit správu společnosti.⁹⁴ Dalšími důvody, které v tomto požadavku samy o sobě neobstojí, jsou nepřekonatelné rozpory mezi společníky⁹⁵ a skutečnost, že společnost podala na daného společníka trestní oznámení.⁹⁶ Ztotožňuji se s již publikovaným názorem, že tato kritéria jsou významná pro samotné posuzování jednotlivých případů a měla by sloužit jen jako interpretační vodítka.⁹⁷

Zákon zakazuje dědici, který se u soudu domáhá zrušení své účasti ve společnosti, aby se podílel na správě společnosti, a to ani tehdy, stanoví-li tuto povinnost společenská smlouva. Zákon však umožňuje, aby se dědic písemně dohodl s ostatními společníky, že se na činnosti společnosti podílet bude.⁹⁸ Porušením tohoto zákazu s kumulativní absencí zmíněné písemné dohody se dědic připravuje o možnost domoci se soudního zrušení své účasti ve společnosti.⁹⁹

Výše uvádím, že nelze omezit nebo zakázat přechoditelnost podílu v jednočlenné společnosti s ručením omezeným. Z tohoto důvodu i zákon neumožňuje zrušení účasti dědice ve společnosti, je-li jejím jediným společníkem.¹⁰⁰ Takové osobě pak v případě, kdy se nechce účastnit na společnosti, nezbývá než podíl převést nebo rozhodnout o likvidaci společnosti.

⁹² § 211 tamtéž.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000.

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004.

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 389/2005.

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2006, sp. zn. 29 Odo 789/2005.

⁹⁷ KORDAČ, Zbyšek. *Je společník v s.r.o. „uvězně“ navěky?* [online]. Epravo.cz, 13. března 2007 [cit. 17. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/je-spolecnik-v-sro-uveznen-navěky-46763.html>>.

⁹⁸ § 211 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁹ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 461 (§ 211 ZOK). Shodně též SVOBODA, Jiří in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 972 (§ 211 ZOK).

¹⁰⁰ § 211 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. Neumožňuje to ani následný institut zrušení účasti společníka soudem dle § 205 tamtéž.

2.2.3 Nabytí podílu od neoprávněného

V případě převodu podílu je nutné, aby převodce byl vlastníkem převáděného podílu. Výjimkou ze zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*¹⁰¹ je pak možnost nabytí vlastnického práva od neoprávněného.

Právní úprava do 31. prosince 2013 ve vztahu k podílu ve společnosti s ručením omezeným tento způsob nabytí vlastnického práva neumožňovala. Obchodní zákoník připouštěl výslovně toliko nabytí zboží od nevlastníka,¹⁰² takže vyvstala otázka, zda lze toto ustanovení vykládat natolik extenzivně, aby bylo možné je vztáhnout i na převod obchodního podílu.¹⁰³ Odpověď poskytl Nejvyšší soud, který konstatoval, že nabytí od neoprávněného je konstituováno jako výjimka, a tedy je nutné ji vykládat nanejvýše restriktivně, a to pro zamezení jeho zneužití k odchýlení se od účelu předmětného ustanovení v zajištění právní jistoty v obchodním styku.¹⁰⁴

Současná právní úprava však nerezignovala na otázku možnosti nabytí vlastnického práva od neoprávněného.¹⁰⁵ První obecnou podmínkou pro použitelnost tohoto institutu je, že podíl není zapsán ve veřejném seznamu. Údaje o jednotlivých podílech jsou zapisovány do obchodního rejstříku,¹⁰⁶ který však není veřejným seznamem.¹⁰⁷ Z pohledu právní úpravy veřejných rejstříků je zajímavou otázkou, zda samotná dobrá víra ve správnost zapsaných údajů postačí k druhé podmínce, tedy dobré víře nabyvatele. Dobrá víra dle občanského zákoníku vyvratitelnou domněnkou presumována.¹⁰⁸ Není však v tomto případě posílena zásadou materiální publicity dle zákona o veřejných rejstřících,¹⁰⁹ neboť tato se vztahuje jen na zápis společnosti, nikoliv na jiné osoby (v tomto případě osoby společníka). Tomuto závěru svědčí i ustálená judikatura Nejvyššího soudu, která setrvale konstatuje, že se nelze dovolávat principu publicity ve vztahu k jiné osobě, než které se zápis do obchodního rejstříku týká.¹¹⁰ Nicméně i přesto se lze o zápis v obchodním rejstříku opřít při posuzování dobré víry nabyvatele. Připustíme-li totiž nabytí

¹⁰¹ Nikdo nemůže na druhého převést více práv, než sám má.

¹⁰² § 446 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2012 Sb. účinném ke dni 1. července 2013.

¹⁰³ Zboží totiž bylo považováno za věc movitou, na podíl však bylo nahlíženo jako na jinou majetkovou hodnotu, neboť do 1. ledna 2014 nebyl považován za věc.

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008.

¹⁰⁵ Obecné podmínky pro nabytí vlastnického práva od neoprávněného jsou upraveny v § 1109 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ § 48 odst. 1 písm. j) zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1-3 (§1 ZVR).

¹⁰⁸ § 7 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁹ Dle § 8 odst. 1 zákona č. 304/3013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů: „*Proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údají zapsanému do veřejného rejstříku, nemá ten, jehož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti.*“

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2015, sp. zn. 26 Cdo 2778/2015. Srov. i s dalšími rozhodnutími: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2010, sp. zn. 30 Cdo 3172/2007, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 21 Cdo 1388/2007, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 974/2005, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2008, sp. zn. 21 Cdo 4141/2007.

podílu od neoprávněného jakožto nehmotné věci, může právě zápis v obchodním rejstříku do jisté míry suplovat jeho hmotnou (chceme-li fyzickou) držbu.¹¹¹ Tím by došlo k odstranění překážky prokázání držby nehmotné věci, kterou by jinak bylo možné opřít jen o pouhé tvrzení.

Diskutabilní je význam zápisu v obchodním rejstříku pro skutečného společníka v případě, že je jako vlastník podílu zapsaná jiná osoba. Souhlasím s názorem, že skutečný vlastník má díky zápisu možnost zjistit, že je jako vlastník evidován někdo jiný a má také příležitost se bránit.¹¹² Nicméně je zároveň nutno konstatovat, že skutečný společník nemá garantovanou reálnou šanci na rychlé dosažení změny v zápisu, jelikož se toto řízení může táhnout i roky.¹¹³ Ztotožňuji se také s tezí, že neusiluje-li skutečný společník o tuto změnu zápisu v obchodním rejstříku po delší dobu, ačkoliv je mu rozpor se skutečným stavem znám, může mu tím být ona nesprávnost přičitatelná.¹¹⁴

Občanský zákoník upravuje jediné ustanovení,¹¹⁵ dle kterého je možné bez plnění dalších pozitivních podmínek nabýt vlastnické právo k podílu od neoprávněného v případě pouhé dobré víry v oprávnění převodce. Přikláním se k již publikovanému názoru,¹¹⁶ že nabytí vlastnického práva k podílu není možné jen na základě dobré víry nabyvatele, ale musí je stanovit zvláštní právní ustanovení.

Souhlasím taktéž s nemožnou aplikací analogie na rozhodnutí ústavního soudu,¹¹⁷ které potvrzuje možnost nabytí vlastnického práva k nemovité věci zapsané do katastru nemovitostí, zejména z důvodu významné odlišnosti, která spočívá v povaze zápisu. Jak dokládám výše v této práci, povaha zápisu nabytí vlastnického podílu v obchodním rejstříku je deklaratorní, kdežto zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí je konstitutivní.¹¹⁸ S ohledem na odlišný teleologický základ obou těchto konstrukcí lze konstatovat, že *analogie legis* v tomto případě není přípustná.¹¹⁹

S ohledem na deklaratorní účinek zápisu vlastnického práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku je v praxi možné, aby skutečný vlastník podílu nebyl v obchodním rejstříku zapsán. Je tedy na místě se zabývat otázkou, zda a kdy je zachována

¹¹¹ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 259.

¹¹² ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 259.

¹¹³ PETROV, Jan in PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1115 (§ 1109 OZ).

¹¹⁴ Tamtéž. Autor odkazuje na německou jurisprudenci.

¹¹⁵ § 1111 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ ZVÁRA, Michael. Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 2017, č. 7-8, s. 193.

¹¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12.

¹¹⁸ § 1105 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁹ Srov. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 243-247.

dobrá víra nabyvatele v tomto případě. Domnívám se, že dobrá víra nabyvatele je dostatečně chráněna, což v kombinaci se splněnými podmínkami v jednotlivých ustanoveních¹²⁰ občanského zákoníku bude mít za důsledek validitu převodu vlastnického práva k podílu ze zapsaného „vlastníka“ na nabyvatele. V takovém případě je však nedostatečně chráněn skutečný nezapsaný vlastník podílu, neboť ochranné normy¹²¹ vztahující se na veřejné seznamy nelze na veřejný rejstřík aplikovat.

Český právní řád neobsahuje právní úpravu, která by skutečného vlastníka efektivně chránila, naopak lze spatřovat spíše ochranu nabyvatele v dobré víře.¹²² Inspiraci *de lege ferenda* lze hledat v Německu, kde je upraven institut námitek, které v obdobném případě může skutečný vlastník podat a jsou následně zapsány do seznamu společníků. Zveřejněním námitek dochází výslovně k vyloučení dobré víry nabyvatele.¹²³ Institut poznámky rozepře konstruuje český občanský zákoník jen ve vztahu k veřejným seznamům.¹²⁴

Nabytí vlastnické právo k podílu od neoprávněného, za splnění výše zmíněných podmínek, lze od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku a od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno.¹²⁵ Daný podnikatel však musí mít jako předmět svého podnikání právě obchodování s podíly společností s ručením omezeným. Druhý případ pak je odrazem požadavku legitimacy dobré vůle při spoléhání nabyvatele na správnost pravomocného rozhodnutí soudu o vypořádání dědictví.¹²⁶ Ukládat nabyvateli v tomto případě investigativní povinnost by bylo zjevně nepřiměřené.¹²⁷

Lze uzavřít, že nabytí vlastnického práva k podílu společnosti s ručením omezeným od neoprávněného je přípustné, avšak je vhodné je posuzovat spíše restriktivně. Nahlédneme-li do práva rakouského, v němž je institut nabytí vlastnického práva od neoprávněného posuzován velmi restriktivně a stěžejním principem je ochrana vlastnického práva,¹²⁸ zjistíme, že rakouský občanský zákoník umožňuje nabytí od neoprávněného jen věci hmotné a movité, tedy zcela vylučuje tento způsob nabytí u podílu ve společnosti s ručením omezeným.¹²⁹

¹²⁰ § 1109 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹²¹ § 985 a § 986 tamtéž.

¹²² Srov. PETROV, Jan in PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1115-1116 (§ 1109 OZ).

¹²³ § 16 odst. 3 spolkového zákona o společnostech s ručením omezeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG) ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁴ § 985 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ § 1109 písm. b) a d) tamtéž.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2001, sp. zn. 22 Cdo 1206/2001.

¹²⁷ Shodně DOBROVOLNÁ, Eva in SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 374 (§ 1109 písm. d) OZ).

¹²⁸ DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 2013, č. 10, s. 348.

¹²⁹ § 367 rakouského zákona č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný občanský zákoník (ABGB), ve znění pozdějších předpisů.

2.3 Vydržení podílu

Právní úprava do roku 2014 nepovažovala podíl ve společnosti za věc, takže možnost jeho vydržení byla dovozována judikatorně.¹³⁰ Jak je uvedeno výše, podíl ve společnosti s ručením omezeným je od roku 2014 považován za hmotnou movitou věc, tedy již ze samotné právní úpravy je nepochybné, že vlastnické právo k němu lze držet, a tedy může dojít k vydržení podílu.

Občanský zákoník formuluje dvě skutkové podstaty vydržení, a to vydržení řádné a mimořádné.¹³¹ Vydrzet řádně lze vlastnické právo k podílu jen v případě, byla-li držba řádná, poctivá a pravá a uplynula-li tříletá vydržecí lhůta. Mimořádné vydržení umožňuje v případech dvojnásobné vydržecí lhůty nabytí do vlastnictví věc, ačkoliv nejsou splněny ostatní podmínky řádné držby. Přikláním se k názoru, že pro bezvadné mimořádné vydržení není překážkou kumulativní absence výše zmíněných podmínek.¹³²

Vydržení podílu se aplikuje ve vztahu k nabytí od neoprávněného subsidiárně, neboť bylo-li vlastnické právo k podílu nabyto již dle institutu nabytí od neoprávněného, je převod perfektní a není důvod k opětovnému nabytí vydržením.¹³³ Řádné vydržení podílu má tak význam pro případy výluk z nabytí od neoprávněného;¹³⁴ neprokázání dobré víry dle výluky v § 1111 občanského zákoníku¹³⁵ a zlé víry bránící ve splnění podmínek řádného vydržení;¹³⁶ absentuje-li řádný titul (*iustus titulus*)¹³⁷ nebo jedná-li se o právo, které dle zákona výslovně nelze nabyt od neoprávněného.¹³⁸ Mimořádné vydržení pak může zhojit i vadu nabytí od neoprávněného v případech, kdy by se neuplatnila pravidla pro nabytí v dobré víře a nebyl-li nabyvateli prokázán nepoctivý úmysl. V této práci jsem výše dospěl k závěru, že nabytí vlastnického práva k podílu od neoprávněného je vhodné přistupovat spíše restriktivně. V případě vydržení podílu souhlasím s názorem, že omezení restriktivního přístupu není potřeba.¹³⁹ Ochrana vlastnického práva¹⁴⁰ dosavadního vlastníka je dostatečně zaručena tříletou vydržecí lhůtou (až šestiletou v případě

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005.

¹³¹ § 1089-1094 a § 1095 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³² PETROV, Jan in PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1091 (§ 1089 OZ).

¹³³ Shodně Jan Petrov tamtéž.

¹³⁴ § 1110 a 1111 věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁵ § 1111 věta první tamtéž.

¹³⁶ § 1089 ve spojení s § 992 tamtéž. Poctivost je presumována vyvratitelnou domněnkou v § 994 tamtéž, je tedy na tom, kdo tvrdí nepoctivost, aby ji dokázal a domněnku vyvrátil.

¹³⁷ § 1090 odst. 1 tamtéž.

¹³⁸ § 1109 písm. a)-f) tamtéž.

¹³⁹ PETROV, Jan in PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1093 (§ 1089 OZ).

¹⁴⁰ Ve smyslu čl. 11 usnesení č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

mimořádného vydržení), před jejímž uplynutím je možné si cizí držby všimnout a adekvátně se proti ní bránit.

3 Kmenový list

3.1 Historie právní úpravy kmenových listů

První zmínky o podílu v jiné než akciové společnosti, který je představován cenným papírem, v našem právním řádu lze spatřovat již ve všeobecném obchodním zákoníku Rakouského císařství z roku 1862, kde bylo uzákoněno v rámci komanditní společnosti, že podíl komanditisty může být představován akcií nebo akciovým podílem.¹⁴¹ Tento zákon byl derogován tzv. středním občanským zákoníkem v roce 1950¹⁴² a ani následující zákony s vtělením podílu do cenného papíru mimo akciovou společnost nepočítaly.

Pojem kmenový list se v našem právním řádu objevil až s novým zákonem o obchodních korporacích¹⁴³ s účinností od 1. 1. 2014. Naše právní úprava do té doby neznala možnost vtělení podílu ve společnosti s ručením omezeným do cenného papíru. S touto možností nepočítal původně ani věcný záměr zákona z roku 2002, první úvahy o zavedení tohoto institutu se objevují až mezi lety 2008 a 2009, kdy byl označován jako podílní list.¹⁴⁴

3.2 Charakteristika kmenového listu

Kmenový list je podílnický cenný papír, který představuje podíl ve společnosti s ručením omezeným. Jeho emise je fakultativní, závisí na společnících, zda si ve společenské smlouvě upraví, že podíl bude představován kmenovým listem,¹⁴⁵ není-li tato možnost ve společenské smlouvě explicitně připuštěna, pak případně vydané kmenové listy nebudou platné. Jedná se tedy o soukromý cenný papír, neboť jej může vydat jen společnost s ručením omezeným jakožto soukromoprávní korporace. Společenská smlouva může stanovit, které druhy podílů nebo dokonce které konkrétní podíly budou do kmenového listu vtěleny a které nikoliv.

Údaj o tom, zda byl kmenový list k podílu vydán je doplňující skutečností, která se zapisuje do obchodního rejstříku.¹⁴⁶ Tento zápis má také deklaratorní povahu. Zajímavá situace může nastat v případě, kdy společenská smlouva sice předpokládá vydání kmenových listů, nicméně společnost (resp. jednatel) je nevydává. Souhlasím s názorem, že jednatel je v takovém případě

¹⁴¹ § 173 zákona č. 1/1863 ř. z., všeobecný zákoník obchodní (AHGB).

¹⁴² Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník ve znění zákona č. 65/1965 Sb., účinného od 1. 1. 1966.

¹⁴³ § 137 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁴ DVOŘÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 668 (§ 137 ZOK).

¹⁴⁵ § 137 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁶ § 48 odst. 1 písm. j) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

povinen kmenové listy vydat.¹⁴⁷ Zákon však nestanoví žádnou sankci při porušení této povinnosti, domnívám se však, že valná hromada by měla být dostatečně bdělá a nečinného jednatele by mohla odvolat.¹⁴⁸

U kmenového listu není stanovována nominální hodnota (na rozdíl od akcie), ale váže se k němu vkladová povinnost.¹⁴⁹ Zákon stanoví, že kmenový list lze vydat pouze k volně převoditelnému podílu.¹⁵⁰ Nicméně opačně je možné, aby byla omezena nebo zakázána převoditelnost podílu, který je vtělen do kmenového listu,¹⁵¹ zákon to nikterak nezakazuje. Taková změna společenské smlouvy však bude mít za následek nezákonnost další existence kmenového listu, ve kterém je inkorporován nově omezený podíl. Následovat by musel postup stažení a zničení tohoto kmenového listu.¹⁵²

V podkapitole 1.2.2 se zmiňuji o automatickém přirůstání podílů stejného druhu, nabude-li je jeden společník. V případě kmenových listů však k přirůstání nedochází, což plyne z jejich povahy jakožto listinných cenných papírů na řad. Souhlasím s publikovaným názorem, že samotné ujednání ve společenské smlouvě o vydání kmenových listů, v sobě zároveň zahrnuje i možnost společníka vlastnit více podílů, není-li vyjádřena explicitně.¹⁵³

3.3 Náležitosti kmenového listu

Nejdůležitější náležitostí kmenového listu je dle mého skutečnost, že v sobě nese vtělený podíl ve společnosti s ručením omezeným. Nabyvatel kmenového listu se tak dostává do postavení společníka společnosti se všemi právy a povinnostmi s daným podílem spojenými. Tato práva může vykonávat jen osoba, která osvědčí, že je společníkem společnosti. K osvědčení slouží právě kmenový list, resp. jeho rubopis. Primárně se vychází ze stavu zapsaného v seznamu společníků, je-li však tento v rozporu se stavem skutečným, musí se společník pro výkon svých společnických práv vůči společnosti kmenovým listem ve svém vlastnictví prokázat.¹⁵⁴

Sporná je otázka, od kdy se osoba, jíž má být vydán kmenový list, stává společníkem, a tedy může uplatňovat svá společnická práva. S ohledem na skutečnost, že kmenový list je cenný papír (viz podkapitola 3.4), je možné konstatovat, že nebyl-li mu ještě vydán kmenový list, nemůže tato

¹⁴⁷ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 251.

¹⁴⁸ § 190 odst. 2 písm. c) zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁹ § 138 odst. 1 písm. c) tamtéž.

¹⁵⁰ § 137 odst. 2 tamtéž.

¹⁵¹ DVOŘÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 672 (§ 137 odst. 2 ZOK).

¹⁵² Postupem dle § 152 a násl. tamtéž.

¹⁵³ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 276.

¹⁵⁴ § 139 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

svá práva uplatnit. Nicméně podílí-li se již svým vkladem na základním kapitálu společnosti, je jejím společníkem, a to i tehdy, nebyl-li mu zatím kmenový list vydán, tím pádem může vykonávat všechna práva náležející společníkovi.¹⁵⁵ Tomuto závěru svědčí i fakt, že společníci jsou zapisováni do seznamu společníků bez ohledu na skutečnost, zda jim byl kmenový list vydán nebo nikoliv.¹⁵⁶ Další podporu tohoto názoru zároveň nalezneme, nahlédneme-li do analogické úpravy akciové společnosti.¹⁵⁷

Zákon dále stanovuje formální náležitosti kmenového listu.¹⁵⁸ Bez těchto formálních náležitostí bychom nemohli hovořit o kmenovém listu, neboť občanský zákoník stanoví, že cenný papír je vydán dnem, kdy splňuje zákonem stanovené náležitosti.¹⁵⁹ Nezbytné je jasné označení listiny, aby bylo zřejmé, že se jedná o kmenový list. Jednoznačně a nezaměnitelně musí být identifikována společnost, jejíž podíl daný kmenový list představuje a obdobně tak musí být označen i společník. V listině kmenového listu musí být také uvedeno, ke kterému podílu se kmenový list vztahuje,¹⁶⁰ a výše vkladu připadající na podíl. Kmenový list musí být dále označen číslem a podpisem jednatelů. Je-li vydán hromadný kmenový list, pak zákon vyžaduje též údaj o tom, kolik obsahuje kmenových listů a označení podílů, které nahrazuje.

3.4 Kmenový list jako cenný papír

Cenný papír je listina, s níž je spojeno právo tak, že je po emitování tohoto cenného papíru bez této listiny není možné uplatnit ani je převést.¹⁶¹ Kmenové listy lze podřadit pod cenné papíry zastupitelné, neboť je vydává jeden emitent (jedna společnost s ručením omezeným) a je-li s nimi spojena stejná výše vkladu a vznikají-li z nich stejná práva a povinnosti.¹⁶² Jsou-li však emitovány kmenové listy jiného druhu, pak se jedná o cenné papíry nezastupitelné a nelze je nahradit hromadnou listinou.¹⁶³

Kmenový list je cenný papír umořitelný, což znamená, že ztracenou nebo zničenou listinu s kmenovým listem, kterou je třeba pro uplatnění práv s ním spojených, lze nahradit soudním rozhodnutím o umoření listiny.¹⁶⁴

¹⁵⁵ Shodně DVOŘÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 671 (§ 137 ZOK).

¹⁵⁶ § 139 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ § 256 odst. 3 tamtéž.

¹⁵⁸ § 138 tamtéž.

¹⁵⁹ § 520 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ Tomáš Dvořák kritizuje stylistiku a dikci § 138 odst. 1 písm. e) zákona o obchodních korporacích a uvádí, že samotný kmenový list je podílem, tedy není vydáván k podílu. DVOŘÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 674 (§ 138 ZOK).

¹⁶¹ § 514 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶² § 515 odst. 1 tamtéž.

¹⁶³ § 524 tamtéž.

¹⁶⁴ § 315 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Jelikož se jedná o cenný papír na řad, převádí se rubopisem, zároveň nesmí být emitován jako zaknihovaný cenný papír, čímž odpadá povinnost jej vést v Centrální evidenci cenných papírů.¹⁶⁵ Tyto zákonem stanovené vlastnosti kmenového listu z něj činí atraktivní nástroj k jednoduchému a rychlému převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným, což je deklarovaným účelem tohoto právního institutu.¹⁶⁶

Zákon sice zakazuje vydat kmenový list jako zaknihovaný cenný papír, nezakazuje však jeho imobilizaci. Společnost s ručením omezeným jako emitent kmenového listu tak může uschovat kmenové listy do hromadné úschovy ve prospěch společníků, kteří tyto kmenové listy upsali. Okamžikem vydání je okamžik předání cenných papírů společnostmi schovatelů.¹⁶⁷ Jelikož je kmenový list cenným papírem na řad, pak pro něj platí, že na rubopisu se při předání schovatelů neuvádí jméno vlastníka.¹⁶⁸ Vlastník imobilizovaného kmenového listu má právo na jeho vydání od schovatele za podmínek, které jsou stanoveny v emisích podmínkách. V takovém případě pak schovatel vyplní do rubopisu údaje o vlastníkovi daného kmenového listu, kterému je vydáván.¹⁶⁹ Výše byla zmíněna možnost nahrazení zastupitelných kmenových listů hromadnou listinou. Takovou hromadnou listinu lze taktéž imobilizovat, nicméně je nutné na ni hledět jako na úschovu jednotlivých kmenových listů, které náleží jednotlivým vlastníkům.¹⁷⁰ Imobilizace je pro společnost výhodná, neboť může znamenat jednodušší a efektivnější správu většího množství kmenových listů.

¹⁶⁵ § 137 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁶ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 2011, č. 351, s. 351.

¹⁶⁷ § 2413 odst. 1 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁸ Tamtéž, věta druhá.

¹⁶⁹ § 2413 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ PIHERA, Vlastimil in HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 766 (§ 2413 OZ).

4 Dispozice s kmenovým listem

4.1 Převod kmenového listu

Vlastnické právo k podílu vtěleného do kmenového listu se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání.¹⁷¹

4.1.1 Rubopis

Rubopis obsahuje projev vůle zcizitele a nabyvatele ke všem právům spojených s předmětným kmenovým listem. Občanský zákoník neupravuje náležitosti rubopisu, odkazuje však na zákon směnečný a šekový.¹⁷² Rubopis musí být bezpodmínečný, případná vyjádřená podmínka platí za nenapsanou. Zároveň platí zákaz částečného rubopisu, tedy že se jím převádí zásadně všechna práva a povinnosti spojená s kmenovým listem (podílem).

Obecně je při převodu cenných papírů nezbytný jen podpis převodce (indosanta) a označení nabyvatele (indosatáře) nutné není, v takovém případě se pak jedná o blankoindosament. Zákon o obchodních korporacích však obsahuje speciální úpravu, která stanoví nutnost jednoznačné identifikace nabyvatele.¹⁷³ Z této zvláštní úpravy plyne, že regulace blankoindosamentu se v případě kmenových listů neuplatní.¹⁷⁴ Nabytí vlastnického práva ke kmenovému listu rubopisem je nabytí odvozené (derivativní).¹⁷⁵ Ačkoliv se kmenový list převádí rubopisem, ručí převodce společnosti za dluhy, které byly s podílem převedeny na nabyvatele.¹⁷⁶ Zákon nestanoví povinnost úředně ověřených podpisů na rubopisu, což by ztížilo naplnění účelu kmenového listu – zrychlení a zjednodušení převodu podílu, který je jím reprezentován, zároveň není stanovena povinnost uvádět na indosamentu datum převodu.

4.1.2 Smlouva o převodu

Právním titulem je uzavřená smlouva mezi zcizitelem a nabyvatelem, v praxi se jedná nejčastěji o smlouvu kupní nebo darovací. Zákon nestanoví žádný požadavek na formu takové smlouvy, je tedy možné ji uzavřít nejen písemně, ale i ústně nebo konkludentně. Ačkoliv obecná úprava v zákonu o obchodních korporacích pojí účinnost smlouvy o převodu podílu vůči

¹⁷¹ § 1103 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷² § 12 - § 16 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷³ § 210 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁴ Shodně ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016, s. 251. Naproti tomu Alexander Bělohlávek připouští možnost blankoindosamentu s tím, že postačí pouhý indosantův podpis. S tímto názorem se neztotožňuji, neboť dle mého názoru jde přímo *contra legem*. Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 967 (§ 210 ZOK).

¹⁷⁵ THÖNDEL, Alexander in ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 276 (§ 1103 OZ).

¹⁷⁶ § 209 odst. 1 a 210 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

společnosti až s okamžikem doručení smlouvy s úředně ověřenými podpisy,¹⁷⁷ speciální úprava kmenového listu vyžaduje jen oznámení změny v osobě společníka a předložení kmenového listu,¹⁷⁸ což považují za dostatečné s ohledem na skutečnost, že rubopis je součástí listiny, která kmenový list nese.¹⁷⁹ Nejvyšší soud ve své judikatuře potvrdil, že závazek převést vlastnické právo k cennému papíru na řad nemusí mít písemnou formu.¹⁸⁰ Absence požadavku písemné formy při převodu kmenového listu je dle mého názoru podstatný prvek, který naplňuje již zmiňovaný účel zavedení právní úpravy kmenového listu, a to snahu o maximální zjednodušení převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným.

4.1.3 Předání kmenového listu

Účinek převodu kmenového listu jakožto cenného papíru na řad nastává až jeho předáním nabyvateli. Předáním se rozumí tzv. tradice, kdy nabyvatel dostane věc do sféry svého vlivu a získá tak možnost věc fyzicky ovládat.¹⁸¹ Jak bylo zmíněno výše, k účinnosti převodu vůči společnosti dochází až oznámením o změně společníka a předložením kmenového listu. Nový společník je následně obligatorně zapsán do seznamu společníků.¹⁸² Převodem kmenového listu přistupuje nabyvatel ke společenské smlouvě. Pokud však nový vlastník kmenového listu nesplní uvedené úkony vůči společnosti, pak s ním nebude zacházeno jako se společníkem. V takovém případě nebude moci uplatňovat žádná svá společnická práva, např. právo na podíl na zisku, právo účastnit se a hlasovat na valné hromadě nebo rozhodovat jako jediný společník.¹⁸³

4.1.4 Nabytí kmenového listu v rámci převodu obchodního závodu

Výjimečný režim převodu podílu reprezentovaného kmenovým listem panuje při převodu závodu. Nejvyšší soud dovodil, že při převodu obchodního závodu (obecně viz podkapitola 2.1.3), jehož součástí je cenný papír na řad, se pro převod tohoto cenného papíru neuplatní podmínky, které stanoví právní úprava obecně pro jeho převod.¹⁸⁴ Není tedy v tomto případě zapotřebí indosace a podíl vtělený do kmenového listu se převádí samotnou smlouvou o převodu obchodního závodu.

Tento závěr ale není přijímán jednomyslně. Irena Pelikánová publikovala názor, že při převodu podniku (dnes závodu) je nezbytné respektovat dle jejího názoru speciální úpravu

¹⁷⁷ § 209 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ § 210 odst. 2 tamtéž.

¹⁷⁹ Shodně POKORNÁ, Jarmila in KOTÁSEK, Josef. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 97.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 346/2004.

¹⁸¹ Tzv. tradici v užším smyslu, jak ji definoval URFUS, Valentin in KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 173.

¹⁸² § 139 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸³ Shodně KITTEL, David. Kmenový list – některé zkušenosti z praxe. *Ad Notam*, 2015, roč. 2015, č. 6, s. 8.

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

regulující převod cenných papírů na řad.¹⁸⁵ Domnívá se tedy, že převod rubopisem a předání je nezbytné, samotná smlouva o převodu nepostačuje. Argumentuje především právní jistotou, která by dle jejího soudu byla narušena, neboť by bylo možné obejít speciální úpravu o převodu cenných papírů konkrétním zvoleným smluvním typem (převod závodu).

Proti tomuto publikovanému názoru se postavil Karel Eliáš, který argumentoval specialitou zákonné úpravy o převodu podniku vůči zákonné regulaci převodu cenných papírů. Tento závěr opřel především o teleologický výklad, kdy shledal účelem norem upravujících převod podniku praktické zjednodušení převodu souboru věcí jako celku.¹⁸⁶

Přikláním se k závěru, ke kterému došel Nejvyšší soud a Karel Eliáš, tedy že úprava převodu obchodního závodu je *lex specialis* k úpravě převodu cenných papírů na řad. Výklad argumentující smyslem a účelem je případná, neboť by se dle mého názoru právní úprava, umožňující převod souboru věcí, které dohromady tvoří obchodní závod, minula účinkem v případě, kdy by zákon vyžadoval pro některé věci jako části závodu zvláštní, zdlouhavý a složitý převod.

4.2 Přechod kmenového listu

Zákon nenabízí speciální úpravu k přechodu kmenového listu, je tedy nezbytné vycházet z obecné právní úpravy přechodu podílu ve společnosti s ručením omezeným.¹⁸⁷ V tomto rozsahu odkazuji výše na podkapitolu o přechodu podílu a dále se zabývám jen specifiky přechodu kmenových listů.

Zásadní otázkou je, zdali lze omezit nebo dokonce zakázat možnost přechodu podílu inkorporovaného do kmenového listu. Zákon a zatím ani judikatura neposkytuje odpověď. Absenci této úpravy považuji za příklad otevřené teleologické (nepravé) mezery v zákoně, neboť pozitivní zákonné ustanovení v tomto případě chybí, nicméně nemá za následek technickou neaplikovatelnost jiného ustanovení.¹⁸⁸ K uzavření této mezery slouží analogie.¹⁸⁹ Nahlédnout lze do úpravy zákona o obchodních korporacích, která stanoví, jak bylo uvedeno výše, že kmenový list lze vydat jen k podílu s neomezenou převoditelností. V případě *analogie legis* je nutné zkoumat podobnost teleologického základu, tedy zkoumat účel nemožnosti omezení převoditelnosti. Tím je, jak opět uvádím výše, zjednodušení a urychlení převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným. Je tedy zřejmé, že kdybychom umožnili omezení přechoditelnosti kmenového listu,

¹⁸⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. Problém převodu a přechodu práv. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 141.

¹⁸⁶ ELIÁŠ, Karel. Prodej podniku a cenné papíry na řad jako jeho součást. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 8, s. 373.

¹⁸⁷ Obecná úprava přechodu § 42 a speciální § 211 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁸ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 227-230.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 230.

došlo by k nenaplnění účelu, pro který právní úprava tohoto institutu vznikla. V opačném případě by docházelo k absurdní situaci, kdy by bylo možné nabýt podíl představovaný kmenovým listem pouze právním jednáním, nikoliv jinou právní skutečností, což lze označit za přímý rozpor s účelem zjednodušení nabývání vlastnického práva k podílu. Na základě těchto skutečností se domnívám, že omezit ani zakázat přechoditelnost podílu vtěleného do kmenového listu není možné. *De lege ferenda* bude určitě vhodné tuto problematiku explicitně upravit.

4.2.1 Nabytí kmenového listu od neoprávněného

Právní úprava neobsahuje speciální regulaci nabytí vlastnického práva k podílu vtěleného do kmenového listu od neoprávněného. Jako obecná úprava se tedy užijí ustanovení občanského zákoníku a k nim speciální úprava zákona směnečného a šekového.¹⁹⁰

Převodci musí svědčit nepřetržitý řetězec indosamentů. Rubopis tak plní legitimační funkci, neboť není možné vlastnické právo ke kmenovému listu prokázat jinak, např. pouhou držbou. Přerušená řada indosamentů, kde na sebe v nějakém případě nenavazují podpisy nejprve indosatáře a později indosanta v jedné osobě, má za následek nemožnost prokázání vlastnického práva ke kmenovému listu. Přerušení řetězce rubopisů může nastat např. přeškrtnutím některého rubopisu, k takovému rubopisu se nepřihlíží.¹⁹¹ Přeškrtnutí se posuzuje materiálně, není zapotřebí podpis, zvláštní forma nebo způsob provedení, přitom nemá význam důvod, čas, ani osoba, která škrtnutí provedla, dokonce se nezkoumá oprávněnost tohoto přeškrtnutí.¹⁹² V případě, kdy došlo k nabytí kmenového listu jinak než převodem, např. děděním, vzniká taktéž mezera v řadě rubopisů. Takovou mezeru je nutno zhojit přiloženou listinou, která přechod vlastnického práva doloží.

Zákon formuluje nevyvratitelnou domněnku, že osoba držící kmenový list, které zároveň svědčí nepřerušovaný řetězec rubopisů, je jeho vlastníkem.¹⁹³ Stanoví však dva korektivy, a to nabytí ve zlé víře a hrubou nedbalost při nabývání.¹⁹⁴ Ve zlé víře je např. osoba, která úmyslně kmenový list odcizí, neoprávněně jej vyláká nebo si převod násilím nebo pod pohrůžkou vynutí. Dobrou víru lze vyloučit i u osob, které mají vědomost o uvedeném jednání v případě některého z předchozích převodů.¹⁹⁵ Klasifikace hrubé nedbalosti při samotném převodu kmenového listu

¹⁹⁰ § 1103 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů + § 16 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹¹ § 16 odst. 1 věta druhá zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹² KOVARÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 90 (§ 16 ZSŠ).

¹⁹³ § 16 odst. 1 věta první zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Formulace „platí, že“ značí domněnku, kterou nelze žádným způsobem vyvrátit, na rozdíl od domněnky vyvratitelné, kterou identifikujeme dle výrazu „má se za to, že“.

¹⁹⁴ § 16 odst. 2 tamtéž.

¹⁹⁵ Shodně KOVARÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 92 (§ 16 ZSŠ).

spočívá v posouzení, zda se dobrověrný nabyvatel přesvědčil o skutečnosti, že jej nabývá od legitimního vlastníka. Osoba, která chce kmenový list nabýt, se může náhledem na rubopis jednoduše přesvědčit, zda je převodce oprávněn vlastnické právo k podílu převést. Zákon neukládá nabyvateli investigativní povinnost, tedy aby prováděl rozsáhlé a náročné prošetření. Je totiž nezbytné mít na zřeteli vyvážení jak přiměřené ochrany skutečného vlastníka, tak přiměřené ochrany třetích osob. Některé vady nejsou z řady rubopisů patrné, zejména tehdy, jsou-li v pořádku všechny formální náležitosti. Později však může vyjít najevo, že např. k předchozímu převodu byl převodce násilím donucen a absentovala tak jeho svobodná vůle. V takovém případě bude nabyvatel chráněn, pokud neměl při vlastním převodu relevantní důvod k pochybám o legitimaci vlastnického práva indosanta.¹⁹⁶

4.3 Vydržení kmenového listu

Vydržení podílu ve společnosti, který je inkorporován do kmenového listu vychází z obecné úpravy vydržení movitých věcí. Na obecné podmínky pro vydržení podílu ve společnosti s ručením omezeným odkazují na příslušnou kapitolu v této práci.

Kritérium poctivosti u řádného vydržení se shoduje s podmínkami existence dobré víry a absence hrubé nedbalosti nabyvatele výše popsané v podkapitole 4.2.1 u nabytí kmenového listu od neoprávněného.

Obdobně jako u nabytí podílu nevtěleného do kmenového listu mohou být vydržením zhojeny případy výluk z nabytí od neoprávněného.

4.4 Regulované trhy

S kmenovým listem nelze obchodovat na evropském regulovaném trhu ani na jiném veřejném trhu,¹⁹⁷ což jej vylučuje ze skupiny investičních cenných papírů.¹⁹⁸ Zákaz stanovený v tomto ustanovení působí absolutně, ztotožňují se však s publikovaným názorem, že tento zákaz je zjevně bezzubý vůči zahraničním kapitálovým trhům, neboť tyto trhy podléhají svým zákonným úpravám a nebudou tedy zjevně brát ohled na úpravu českou.¹⁹⁹ Nelze však vyloučit, že by následně české soudy mohly judikovat, že takové převody jsou absolutně neplatné pro přímý rozpor se zákonným zákazem.²⁰⁰

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ § 137 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁸ § 3 odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁹ DVOŘÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 672 (§ 137 odst. 4 ZOK).

²⁰⁰ § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Evropský regulovaný trh je v právu Evropské unie definován jako: „*mnohostranný systém, který provozuje nebo řídí organizátor trhu, a který sdružuje nebo umožňuje sdružování početných zájmů třetích osob na nákupu či prodeji finančních nástrojů, uvnitř systému a v souladu s pevně stanovenými pravidly, způsobem, jenž vede ke uzavření smlouvy týkající se finančních nástrojů přijatých ke obchodování podle jeho pravidel nebo systému, a který má povolení a funguje pravidelně a v souladu s hlavou III.*“²⁰¹ Český zákon o podnikání na kapitálovém trhu za evropský regulovaný trh považuje: „*trh s investičními nástroji obdobný regulovanému trhu, který je uvedený v seznamu regulovaných trhů členského státu Evropské unie.*“²⁰² Jinými veřejnými trhy se rozumí takové veřejné trhy, které nesplňují náležitosti evropského regulovaného trhu.

Je otázkou, zda se zákaz veřejné nabídky k obchodování na regulovaných trzích dle zákona o obchodních korporacích kryje s obecnou veřejnou nabídkou ve smyslu občanského zákoníku. Tedy ryze prakticky, zda lze kmenový list veřejně nabízet jinak než na regulovaném trhu. Bohumil Havel se ve svém publikovaném názoru domnívá, že zákaz veřejné nabídky, tak jak je upravena v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu, pokrývá taktéž veřejnou nabídku²⁰³ dle občanského zákoníku.²⁰⁴ S tímto názorem se neztotožňuji s poukázáním na celý text dotčeného ustanovení, které za veřejnou nabídku v tomto smyslu nepovažuje „*přijetí investičních nástrojů ke obchodování ani samotné obchodování s nimi na evropském regulovaném trhu.*“²⁰⁵ Domnívám se tedy, že kmenový list může být veřejně nabízen, avšak s jedinou výjimkou, a to v případě evropského regulovaného trhu nebo jiného veřejného trhu. Výklad dotčeného zákazu, který používám, lze označit za teleologický, neboť opět vychází z deklarovaného úmyslu zákonodárce, kterým je již několikrát zmíněné zjednodušení a zrychlení dispozice s podílem ve společnosti s ručením omezeným. S autorem zde proto souhlasím s názorem, který připouští možnost, aby kmenový list byl předmětem veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku.²⁰⁶

Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích uvádí jako nosný důvod zákazu obchodování s kmenovými listy na regulovaných trzích výslovně ochranu věřitelů.²⁰⁷ Nevysvětluje však dále, v čem ona ochrana spočívá, ani před čím konkrétně má věřitele chránit. V odborné literatuře je oprávněnost tohoto účelu zpochybňována s ohledem na regulaci upravenou pro obchodování s účastnickými cennými papíry emitovanými akciovou společností, která poskytuje

²⁰¹ Čl. 4 odst. 1 bod 14 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004.

²⁰² § 55 odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰³ § 1780 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁴ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 312 (§ 137 ZOK).

²⁰⁵ § 34 odst. 1 věta druhá zákona č. 256/2004 Sb., zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁶ § 1772 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Sněmovní tisk 363/0 část č. 1/2 VI. n. z. o obchodních korporacích, s. 219.

(nejen) věřitelům takovou ochranu, kterou zřejmě považuje zákonodárce za dostatečnou.²⁰⁸ Další možný důvod zákazu může spočívat v přílišném přiblížení společnosti s ručením omezeným ke společnosti akciové v případě, kdy by bylo možné s účastnickými cennými papíry obchodovat na burzách, což by mohlo mít dosah až k sekundárnímu právu Evropské unie, které akciové společnosti reguluje výrazně více. Využíváním kmenových listů k obchodování na těchto trzích by tak potenciálně mohlo umožnit obcházení těchto regulí.

Zákaz je kritizován pro neumožnění investic v modelu *private equity*, který spočívá v investici do podílu ve společnosti se záměrem jeho budoucího zhodnocení, což by jinak bylo velmi dobře využitelné pro počáteční velmi dynamickou vývojovou fázi společnosti, tzv. start-up.²⁰⁹ Domnívám se, že pro tyto start-upy by bylo umožnění obchodování s kmenovými listy na regulovaných trzích zajímavou možností, jak přilákat investory z vnějšku a získat tak kapitál pro svůj rozvoj.

4.5 Odevzdání kmenového listu

Se zákonným zavedením možnosti reprezentovat podíl ve společnosti s ručením omezeným cenným papírem se zákonodárce uchýlil taktéž ke speciální úpravě povinnosti odevzdání těchto cenných papírů. Tato regulace odpovídá normám o stahování akcií u akciové společnosti.

Zákon stanoví společníkovi, aby kmenový list odevzdal společnosti bez zbytečného odkladu, a to v případech, které zákon explicitně stanoví.²¹⁰ Jak vyplývá i z dikce zákona, tato povinnost je obligatorní, nedává tedy společníkům možnost ji vyloučit ve společenské smlouvě, ani neumožňuje společnosti možnost volby, zda bude odevzdání kmenového listu vyžadovat nebo nikoliv. Dopadá na případy, kdy je společník ze společnosti vylučován a na ostatní situace, kdy společnost kmenové listy stahuje.

Je-li společník v prodlení s odevzdáním kmenového listu, pak je jednatel společnosti oprávněn jej vyzvat a určit mu dodatečnou přiměřenou lhůtu. Oznámení musí proběhnout způsobem, jaký se uplatňuje pro svolávání valné hromady a musí obsahovat poučení, že neodevzdané nebo nepředložené kmenové listy budou po marném uplynutí lhůty prohlášeny za neplatné.²¹¹ V době samotného prodlení neztrácí společník svá společnická práva a povinnosti. K tomu dochází až zánikem jeho účasti na společnosti, tedy po odevzdání kmenového listu nebo

²⁰⁸ DVOŘÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 672-673 (§ 137 odst. 4 ZOK).

²⁰⁹ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 312 (§ 137 ZOK).

²¹⁰ § 152 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

²¹¹ § 152 odst. 2 a odst. 3 tamtéž.

po jeho prohlášení za neplatný. Je-li kmenový list prohlášen za neplatný, pak se podíl, který jím byl reprezentován, stává uvolněným podílem a společnost má povinnost s ním naložit způsobem popsáním v podkapitole 1.2.3. Toto rozhodnutí přísluší jednatelem a ten je povinen je zveřejnit v obchodním věstníku.

V odborné literatuře se diskutuje o možnosti soudního přezkumu²¹² takového rozhodnutí jednatele, a to například z důvodu, že účast společníka již netrvá, nebo naopak i přes neplatnost kmenových listů nadále trvá. Patrný je i vývoj názorů u autorů komentářů k zákonu o obchodních korporacích. V prvním vydání komentáře Ivany Štenglové a kol. z roku 2013²¹³ je publikován názor, který odmítá možnost soudního přezkumu a připouští toliko možnost požadovat náhradu škody vůči jednatelem, porušil-li svou povinnost péče řádného hospodáře. Druhé vydání²¹⁴ o čtyři roky později již netrvá na absolutním stanovisku nemožnosti soudního přezkumu a připouští argumenty, hovořící o opaku. Mezi ně lze zařadit ústavní ochranu vlastnického práva²¹⁵ a analogickou aplikaci vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady. Přiklání se též k možnosti podání určovací žaloby, aby bylo vysloveno, zda účast společníka ve společnosti trvá. Komentář Alexandera Bělohávků a kol. podporuje spíše první zmíněný názor, neboť uvádí, že je vyloučeno, aby pravomoc zákonem svěřená valné hromadě byla svěřena jinému orgánu společnosti. Tímto pak zpochybňuje smysl daného ustanovení.²¹⁶

Přikláním se k prvnímu publikovanému názoru, že není možný soudní přezkum tohoto rozhodnutí jednatele společnosti. Tomuto závěru svědčí judikatura Nejvyššího soudu, jehož právní věta říká: „*Soud může zasahovat do vnitřních poměrů obchodní společnosti zásadně jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínkách. Obchodní zákoník výslovně připouští pouze soudní přezkum platnosti usnesení valné hromady, nikoli rozhodnutí dalších orgánů akciové společnosti. Stejným způsobem (a za shodných podmínek) lze napadat platnost rozhodnutí jiných orgánů kapitálové společnosti, byla-li přijata v přenesené působnosti valné hromady. Rozhodnutí o vyloučení upisovatele z akciové společnosti není rozhodnutím v přenesené působnosti valné hromady; návrhem podle § 131 a 183 ObchZ se proto přezkumu jeho platnosti nelze domáhat.*“²¹⁷ Toto rozhodnutí lze použít, neboť jak uvádím v prvním odstavci *in fine* této podkapitoly, současná regulace tohoto institutu v zákonu o obchodních korporacích v rámci společnosti s ručením omezeným odpovídá úpravě u akciové společnosti.

²¹² § 193 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

²¹³ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 294 (§ 152 ZOK).

²¹⁴ HAVEL, Bohumil in ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 329 (§ 152 ZOK).

²¹⁵ Čl. 11 usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

²¹⁶ LOCHMANOVÁ, Ludmila in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 879 (§ 193 ZOK).

²¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 29 Cdo 1736/2013.

Zákon neposkytuje ani odpověď na otázku, jaký bude postup v případě, kdy společník kmenový list předloží společnosti (např. kvůli jeho výměně nebo zápisu změny v povinných náležitostech kmenového listu) a následně si jej nevyzvedne zpět. Může tak nastat pro společnost nežádoucí situace, kdy si společník nepřevzme svůj kmenový list, což je nejvíc zřejmé v případě, kdy jde o samotný úpis kmenového listu nebo prvotní emisi kmenového listu při zvyšování základního kapitálu. Domnívám se, že v tomto případě nelze aplikovat analogicky výše zmíněná ustanovení umožňující společnosti prohlásit kmenový list za neplatný a následně jej prodat obdobně jako uvolněný podíl. Souhlasím s publikovaným názorem, že výše zmíněná ustanovení mají dopadat na porušitele práva, tedy toho, kdo v rozporu se zákonným ustanovením kmenový list včas nepředložil.²¹⁸ Tím, že si jej společník nepřevzal zpět, žádnou normu neporušuje. Ztotožňuji se pak dále s tím, že společnost má vůči společníkovi právo na náhradu případných nákladů vzniklých v důsledku nepřevzetí kmenového listu tímto společníkem (např. musela-li společnost kmenový list uložit v notářské úschově).

4.6 Anonymizace společnosti prostřednictvím kmenových listů

V souvislosti se zavedením kmenových listů právní úpravou v zákonu o obchodních korporacích se hovoří také o možnosti anonymizace společnosti s ručením omezeným obdobně jako u akciové společnosti s akciemi na majitele.²¹⁹ Tato diskuse je velmi aktuální, zejména od účinnosti zákona o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností, který umožňuje akcie na majitele pouze v imobilizované podobě, ostatní se staly listinnými akciemi na jméno,²²⁰ čímž došlo k omezení dosavadní anonymity vlastníka těchto akcií. Zároveň zákon o zadávání veřejných zakázek stanoví povinnost zadavatele (za účelem transparentnosti) vyloučit ze zadávacího řízení akciovou společnost, která má i jiné než zaknihované akcie.²²¹ Zákon však nehovoří o obdobném zákazu pro společnost s ručením omezeným.

Výše v kapitole 4.1 o převodu podílu popisují neomezenou převoditelnost podílu reprezentovaného kmenovým listem a jeho značně jednodušší převod smlouvou a rubopisem.

²¹⁸ DVORÁK, Tomáš in BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 719 (§ 152 ZOK).

²¹⁹ Na tomto místě je dobré zmínit, že anonymizace akciové společnosti má více stupňů. Akciová společnost s akciemi na majitele je více anonymní než společnost s akciemi na jméno. Akcie na jméno jsou posuzovány jako cenné papíry na řad, tedy obdobně jako kmenové listy ve společnosti s ručením omezeným.

²²⁰ § 2 odst. 1 zákona č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²²¹ § 48 odst. 7 a odst. 9 zákona č. 134/2016 Sb., zákon o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. Více o této povinnosti: NĚMEC, Libor, MURÁR, Filip. *Zaknihované akcie – nová podmínka pro účast ve veřejných zakázkách* [online]. Epravo.cz, 9. května 2016 [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/zaknihovane-akcie-nova-podminka-pro-ucast-ve-verejnych-zakazkach-101781.html>>.

Aby mohl nový vlastník kmenového listu vykonávat práva a povinnosti společníka, musí nabytí kmenového listu oznámit společnosti. Zákon však nestanoví žádnou lhůtu, do jejíhož uplynutí by měl nabyvatel tuto změnu oznámit, ani neurčuje žádný sankční následek spojený s neoznámením. Nový vlastník podílu vtěleného do kmenového listu pak sice nemůže požadovat výplatu podílu na zisku nebo se účastnit a hlasovat na valné hromadě, nicméně tímto získaná dočasná anonymita pro něj může být s ohledem na jeho motivaci větší výhodou.

Zákon nepožaduje, aby byl do obchodního rejstříku zapisován každý převod kmenového listu. To je pochopitelné s ohledem na výše zmiňovaný účel kmenového listu, tedy zjednodušení a urychlení převodu podílu ve společnosti. Takto nejen že se nemusí svolávat valná hromada a pořizovat notářský zápis, ale kmenový list může změnit vlastníka i několikrát za hodinu, neboť se nemusí čekat na zápis notářem do rejstříku nebo na rozhodnutí rejstříkového soudu.

Až po oznámení změny vlastnictví kmenového listu je jednatel povinen bez zbytečného odkladu podat návrh na zápis změny do obchodního rejstříku a zapsat nového společníka do seznamu společníků. S ohledem na možné několikadenní prodlení se zápisem do rejstříku může snadno nastat situace, kdy v seznamu společníků bude zapsaný nový nabyvatel, v obchodním rejstříku stále ještě dosavadní společník, a mezitím bude kmenový list převeden smlouvou a rubopisem na třetí osobu, která jediná bude skutečným společníkem.²²²

Z výše zmíněných skutečností vyplývá, že za určitých okolností (resp. do doby, než se nabyvatel kmenového listu přihlásí) nebude možné zjistit, kdo je skutečným vlastníkem podílu ve společnosti s ručením omezeným, neboť neexistuje jiný způsob kontroly společníků v aktuálním čase, než je náhled na rubopis kmenového listu, kterým je daný podíl reprezentován.

Možnost anonymizace vlastnické struktury si uvědomoval i hlavní zpracovatel zákona o obchodních korporacích, Bohumil Havel. Uvádí, že účelem kmenových listů je již zmiňované umožnění jednoduchého a rychlého převodu podílu, nikoliv jejich anonymizace. Tu dokonce vylučuje, když tvrdí, že každý společník se zapisuje do seznamu společníků a obchodního rejstříku.²²³

Na základě výše zmíněných skutečností jsem dospěl k názoru, že anonymizace společnosti s ručením omezeným prostřednictvím kmenových listů možná je. Byť jsou zřejmé limity v nemožnosti výkonu společnických práv do doby, než se nový společník oznámí společnosti (a tím vystoupí na světlo, neboť bude následně zapsán do obchodního rejstříku). Proto nejčastější

²²² Shodně tuto situaci připouští MANDÁT, Jan. *Kmenový list jako cesta k anonymizaci s.r.o.?* [online]. Epravo.cz, 11. září 2014 [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/kmenovy-list-jako-cesta-k-anonymizaci-sro-95025.html>>.

²²³ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 2011, č. 351, s. 351.

využití bude nejspíše v případě, kdy bude největší roli hrát hledisko času, kdy v aktuálním okamžiku nebude patrný skutečný vlastník podílu.

Závěr

Současná rekonfigurovaná právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným přinesla značnou liberalizaci. Její projevy jsou patrné v možnostech, které při vnitřní správě společnosti mají společníci k dispozici. Je jim ponecháno na vůli, zda si ve společenské smlouvě zavedou jeden nebo více druhů podílů. Zejména je jim umožněno stanovit si práva a povinnosti v nich obsažené, a to jak jejich přidáním, tak omezením nebo úplným vyloučením. Míra omezení společnických práv vyplývá ze svobodné vůle společníků, kteří uzavírají společenskou smlouvu. Tato svoboda má své limity, neplatností jsou postižitelná zejména ta ujednání ve společenské smlouvě, která jsou v rozporu s kogentními normami, dobrými mravy, nebo je-li stanovena povinnost plnit něco nemožného. Zároveň není možné zcela zbavit všechny společníky práva na hlasování na valné hromadě, neboť by byla znemožněna samotná správa společnosti.

Značně flexibilní je i právní úprava v případě dispozice s podílem. Společníci si mohou volně upravit převoditelnost podílu. Tu lze zcela uvolnit neomezeným převodům mezi všechny osoby, nebo ji lze různými způsoby omezit nebo dokonce zcela vyloučit. Typicky je možné podmínit převod souhlasem orgánu společnosti případně ponechat volnou převoditelnost jen mezi vymezenými osobami (nejčastěji vzájemně společníky). Jako problematičtější se jevila otázka, zda se omezení převoditelnosti uplatní i pro případ převodu obchodního závodu, v jehož rámci dochází i k převodu podílu. S ohledem na vůdčí zásadu autonomie vůle a zamezení obcházení svobodně uzavřené společenské smlouvy jsem se přiklonil k závěru, že omezení převoditelnosti se musí respektovat i v tomto případě.

V rámci přechodu podílu, jehož přechoditelnost je možné smluvně upravit obdobně jako převoditelnost, vyvstala otázka, zda a za jakých podmínek lze nabýt vlastnické právo k podílu od neoprávněného. Za splnění obecných podmínek občanského zákoníku lze podíl od neoprávněného nabýt od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku a od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno. Tento institut je třeba aplikovat restriktivně, neboť je konstituován jako výjimka z pravidla *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*. Je však nezbytné mít na zřeteli vyvážení jak přiměřené ochrany skutečného vlastníka, tak přiměřené ochrany třetích osob. Jako prostředek *ultima ratio* pro „zhojení“ nabytí v případě výluk z nabytí od neoprávněného může v některých případech sloužit institut vydržení.

Společníkům je umožněno zavést ve společenské smlouvě podíly vtělené do kmenového listu. Od 1. 1. 2014 je tak poprvé umožněno, aby byl podíl ve společnosti s ručením omezeným reprezentován cenným papírem. Jedná se cenný papír na řad, nelze jej emitovat jako zaknihovaný

cenný papír a obchodovat s ním na evropském regulovaném trhu ani na jiném veřejném trhu, což jej vylučuje ze skupiny investičních cenných papírů.

Účelem této právní úpravy je umožnění snadné a rychlé dispozice s podílem, neboť není možné jakkoliv omezit jeho převoditelnost (analogicky jsem dospěl k závěru, že není možné, aby podíl reprezentovaný kmenovým listem měl ve společenské smlouvě omezenou možnost přechodu) a převádí se rubopisem, smlouvou bez určení její formy a předáním kmenového listu tradicí. Speciální právní úpravou k pravidlům o převodu cenných papírů na řad je úprava převodu obchodního závodu. Jsou-li v jeho rámci převáděny i podíly inkorporované do kmenového listu, pak není k převodu zapotřebí indosace.

Nabytí kmenového listu od neoprávněného se posuzuje podle speciální právní úpravy zákona směnečného a šekového. Převodci musí svědčit nepřetržitá řada indosamentů, u nabyvatele musí absentovat zlá víra a hrubá nedbalost při nabývání. Opět i zde platí možnost vydržení jakožto zhojení nabytí vlastnického práva v případech, kdy není splněna některá z podmínek nabytí od neoprávněného.

Zabýval jsem se také otázkou, zda je možné prostřednictvím kmenového listu anonymizovat společnost s ručením omezeným. Ačkoliv anonymizace není důvodem a účelem zavedení této právní úpravy, je možné za využití pravidel pro nabývání kmenového listu tento institut využít k dočasnému utajení skutečného vlastníka podílu. Dokud však tento nový společník společnosti neoznámí, že se stal vlastníkem podílu, nemůže vykonávat svá společnická práva, zejména podílet se na správě společnosti, využívat právo na informace nebo uplatňovat své právo na podíl na zisku. Jedním z důsledků oznámení je však i zápis tohoto společníka do obchodního rejstříku, čímž se následně odhalí vlastnická struktura společnosti. Nicméně nikdy nelze mít jistotu o tom, že známe všechny skutečné vlastníky podílů vtělených do kmenového listu, neboť ty mohou vlastníka měnit i několikrát za hodinu.

V práci jsou analyzovány i některé další dílčí problémy, na které jsem narazil v průběhu studia předmětné materie, mj. záležitosti zapisovaných skutečností do obchodního rejstříku, problematika správy podílu v průběhu dědického řízení, institut zrušení účasti společníka na společnosti nebo odevzdání kmenového listu.

Na mnohých místech v textu si lze povšimnout, že na danou problematiku existuje i několik rozdílných názorů a pohledů. Je to způsobeno tím, že některé otázky nejsou v zákoně výslovně upraveny, např. (ne)možnost vyloučení některých zásadních společnických práv nebo omezení možnosti přechodu podílu reprezentovaného kmenovým listem. Spoustu dalších výkladových nejasností, které jsou zmíněny v této práci, vyjasní nejspíše až ustálená judikatura Nejvyššího soudu, na kterou je třeba ještě vyčkat.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BĚLOHLÁVEK, Alexander (ed) a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Svazek I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 991 s.

ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Bova Polygon, 2016. 376 s.

ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana., PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 696 s.

FILIP, Václav, FYRBACH, David. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 616 s.

HAVEL, Bohumil (ed) a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 394 s.

HULMÁK, Milan (ed) a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2072 s.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s.

KOTÁSEK, Josef. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 264 s.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 543 s.

LASÁK, Jan (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1608 s.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 296 s.

PETROV, Jan (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 3120 s.

ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 730 s.

SPÁČIL, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1276 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s.

ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed) a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1128 s.

ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1328 s.

ŠVESTKA, Jiří (ed) a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 728 s.

Odborné články

DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 2013, č. 10, s. 348.

ELIÁŠ, Karel. Prodej podniku a cenné papíry na řad jako jeho součást. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 8, s. 373.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 2011, č. 351, s. 351.

JOSKOVÁ, Lucie. Je ve společnosti s ručením omezeným možný podíl bez hlasovacího práva či práva na podíl na zisku? *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 2015, č. 9, s. 253.

KITTEL, David. Kmenový list – některé zkušenosti z praxe. *Ad Notam*, 2015, roč. 2015, č. 6, s. 8.

KOŠTÁL, Daniel. Podíl na zisku kapitálových společností. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 2015, č. 6, s. 206.

KŘÍŽ, Josef. K povaze smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 2016, č. 7-8, s. 202.

PELIKÁNOVÁ, Irena. Problém převodu a přechodu práv. *Právní rozhledy*, 2001, roč. 2001, č. 4, s. 141.

ŠEBESTOVÁ, Markéta. Některé sporné otázky týkající se druhů podílů v s. r. o. a jejich zápisu do obchodního rejstříku. *Ad Notam*, 2016, roč. 2016, č. 3, s. 6.

ZVÁRA, Michael. Nabytí podílu od neoprávněného ve společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o převodu podílu. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 2017, č. 7-8, s. 193.

Internetové zdroje

KORDAČ, Zbyšek. *Je společník v s.r.o. „uvězněn“ navěky?* [online]. Epravo.cz, 13. března 2007 [cit. 17. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/je-spolecnik-v-sro-uveznen-naveky-46763.html>>.

MANDÁT, Jan. *Kmenový list jako cesta k anonymizaci s.r.o.?* [online]. Epravo.cz, 11. září 2014 [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/kmenovy-list-jako-cesta-k-anonymizaci-sro-95025.html>>.

NĚMEC, Libor, MURÁR, Filip. *Zaknihované akcie – nová podmínka pro účast ve veřejných zakázkách* [online]. Epravo.cz, 9. května 2016 [cit. 27. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/zaknihovane-akcie-nova-podminka-pro-ucast-ve-verejnych-zakazkach-101781.html>>.

POSSEL, Petr. *Úprava podílu s vyloučením hlasovacích práv ve společnosti s ručením omezeným* [online]. Epravo.cz, 29. května 2017 [cit. 5. března 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-podilu-s-vyloucenim-hlasovacich-prav-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-105911.html>>.

Judikáty

Rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 14. srpna 1954, sp. zn. II ZR 342/53.

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 12. listopadu 1974, Friedrich Haaga GmbH, C-32/74, s. 01201.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2001, sp. zn. 22 Cdo 1206/2001.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. srpna 2003, sp. zn. 14 Cmo 41/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. února 2005, č. j. 7 Cmo 117/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 346/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 974/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna. 2006, sp. zn. 29 Odo 389/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2006, sp. zn. 29 Odo 789/2005.

Usnesení nejvyššího soudu ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1278/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 573/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 21 Cdo 1388/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2008, sp. zn. 21 Cdo 4141/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2010, sp. zn. 30 Cdo 3172/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 17/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 1080/2011.

Nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. října 2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 29 Cdo 1736/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2015, sp. zn. 26 Cdo 2778/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016-235.

Právní předpisy

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2004 Sb., zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 134/2016 Sb., zákon o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 58/1906 Ř. z., o společnostech s omezeným ručením, ve znění zákona č. 32/1946 Sb., účinného ke dni 16. března 1946.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník ve znění zákona č. 65/1965 Sb., účinného ke dni 1. 1. 1966.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2012 Sb. účinného ke dni 1. července 2013.

Německý spolkový zákon o společnostech s ručením omezeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG) ve znění pozdějších předpisů.

Rakouský zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný občanský zákoník (ABGB), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný zákoník obchodní (AHGB).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004.

Ostatní

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Sněmovní tisk 363/0 část č. 1/2 VI. n. z. o obchodních korporacích.

Abstract

This thesis deals with a share in a limited liability company and its acquisition. The topic is approached from the perspective of the current recodified private law in the Czech Republic. The thesis is divided into four chapters. The first two chapters focus on a share not represented by a common certificate and handling of the same while the following two chapters deal with a share represented by a common certificate and handling of the same. Consideration is given especially to the institutes of transfer, passage, acquisition by prescription, acquisition as part of sale of a business establishment and acquisition from a non-legitimate person. Attention is paid also to potential anonymization of a company by way of a share represented by a common certificate.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá podílem ve společnosti s ručením omezeným a jeho nabytím. Na uvedenou problematiku je nahlíženo optikou současného rekodifikovaného soukromého práva v České republice. Práce se člení na čtyři kapitoly, první dvě se zaměřují na podíl nevtělený do kmenového listu a dispozici s ním, předmětem následujících dvou kapitol je podíl vtělený do kmenového listu a dispozice s ním. Zkoumány jsou především instituty převodu, přechodu, vydržení, nabytí v rámci prodeje obchodního závodu a nabytí od neoprávněného. Pozornost je věnována také možnosti anonymizace společnosti prostřednictvím podílu reprezentovaného kmenovým listem.

Klíčová slova

Právo obchodních korporací, společnost s ručením omezeným, podíl ve společnosti s ručením omezeným, kmenový list, převod, přechod, vydržení, prodej obchodního závodu, nabytí od neoprávněného.

Key words

Business corporations law, limited liability company, share in a limited liability company, common certificate, transfer, passage, acquisition by prescription, sale of a business establishment, acquisition from a non-legitimate person.